

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1900. Andra Kammaren. N:o 28.

Lördagen den 24 mars.

Kl. 7 e. m.

Fortsattes det på förmiddagen började sammanträdet och leddes dervid kammarens förhandlingar af herr vice talmannen.

§ 1.

Herr vice talmannen tillkännagaf, att herr *A. Hedin* i Stockholm anmält, att han af opasslighet vore förhindrad att bevista aftonens sammanträde.

§ 2.

Herr *C. Lindhagen* aflemnade en motion, n:o 167, i anledning af *dels* Kongl. Maj:ts proposition med förslag till lag, innefattande tillägg till förordningen den 14 april 1866 angående jords eller lägenhets afstående för allmänt behof, samt till lag om ändrad lydelse af 19 kap. 13, 14 och 21 §§ strafflagen, *dels* Kongl. Maj:ts proposition med förslag till lag med vissa bestämmelser om elektriska ledningar.

Denna motion blef på begäran bordlagd.

§ 3.

Föredrogos hvart efter annat och blefvo af kammaren godkända statsutskottets nedannämnda utlåtanden:

n:o 32, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående bestridande af kostnader för åtgärder till förekommande af skogshärjning af insekten nunnan;

n:o 33, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående understöd åt arbetaren vid myntverket *A. Andersson*;

Andra Kammarens Prot. 1900. N:o 28.

n:o 34, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående försäljning af fyra till kronoparken Uttersberg i Vestmanlands län hörande jordområden;

n:o 35, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående upplåtelse åt enskilde af ett invid Storsunds jernvägsstation beläget område af kronoparken Storträskliden i Norrbottens län;

n:o 36, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående försäljning af en till förra militiebostället $\frac{1}{4}$ mantal Upsala n:o 1 i Kalmar län hörande lägenhet; och

n:o 37, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående försäljning af en till förra militiebostället 1 mantal Ålberga n:o 1 i Södermanlands län hörande utega, benämnd Fjellen.

§ 4.

Angående upplåtelse af kronan tillhörig mark. Efter föredragning härefter af statsutskottets utlåtande n:o 38, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående upplåtelse till Örebro stad af mark från kronolägenheten Alnängarne i Örebro län, anförde

Herr Zetterstrand: För att icke väcka någon onödig oro, vill jag börja med att tillkännagifva, att jag ej har något annat yrkande att framställa än om bifall till hvad utskottet hemställt. Men jag har begärt ordet för att framhålla, att, för så vidt jag kan finna, man icke på ett fullt lämpligt och rättvist sätt använder de medel, som inflyta vid försäljning af sådana domäner, hvarom här är fråga, d. v. s. kronodomäner, som äro belägna inom städernas områden. Dessa domäner äro nemligen af den beskaffenhet, att de utgöra en statstillgång af bestående egenskap, hvars värde enligt sakens natur är för år tillväxer. Men nu använder man denna statstillgång till anordnande af lokaler för statens embetsverk i hufvudstaden, hvilka, huru de än inrättas, äro af den beskaffenheten, att deras värde är för år måste sjunka. Med andra ord, man afyttrar fastigheter, som stiga beständigt i värde, och skaffar sig i stället en tillgång, hvars värde ständigt är i sjunkande.

Jag skall be att få lemna en liten historik, som törhända i någon mån åskådliggör, huru med denna sak sig förhåller. Såsom vi alla veta, går man på grund af kongl. brefvet af 29 maj 1874 så till väga, att vid försäljning af kronodomäner på landet, man i deras ställe inköper skogbärande eller till skogsbörd lämplig mark. Principen härvid är den, att man genom domänförtytringar endast skall åstadkomma ett utbyte af egendom, som mindre lämpar sig för staten, mot annan egendom, hvars förvärfvande kan bereda det allmänna större gagn. Detta är den nu gällande grundprincipen vid domänförtytringar.

Det första undantaget skedde 1893. Då var fråga om att försälja fastigheter, tillhörande veterinärinstitutet här i Stockholm. I den kongl. propositionen angående detta ärende yttrades, att, då

denna fastighet blifvit obehöflig för den institution, som der varit inrymd, och på grund af sitt läge mindre väl lämpade sig att användas för beredande af lokaler åt andra statens embetsverk och inrättningar, Kongl. Maj:t funne, att det kapital, som frigjordes genom fastighetens realiserande, borde disponeras för anordnande af lokaler åt sådana verk och inrättningar, hvilka saknade sådana. Detta var ett undantag från förut gällande regel, men emellertid ett undantag, som — så vidt jag kan finna — väl lät försvara sig, då man dermed allenast afsåg att vid föryttring af en fastighet, tillhörande ett centralt embetsverk i hufvudstaden, bereda medel för anordnande af lokaler åt andra dylika embetsverk, hvilka saknade sådana. Men sedan gick man ett steg längre. År 1895 var det fråga om att sälja tomter inom Arboga stad. Då uttalade statsutskottet den uppfattningen, att, när fastigheter, liggande inom en stads område, försålde, man i stället borde skaffa staten andra fastigheter inom städerna, hvilken i och för sig rigtiga tanke sedermera utvecklades derhän, att, då år 1896 fråga blef om att försälja fastigheter inom Landskrona stads område, Riksdagen beslöt, att den genom nämnda försäljning inflytande köpeskillingen skulle läggas till »fonden för anordnande af lokaler för statens embetsverk i hufvudstaden». Detta beslut var enligt min tanke icke lyckligt, då man derigenom slog in på den origtiga vägen att afyttra konstanta, ständigt i värde stigande tillgångar för att i stället skaffa sig tillgångar, hvilkas värde år för år sjunker. Genom sådant tillvägagående tillfredsställa vi icke de kraf, som af efterkommande med fog kunna ställas på oss, nemligen att vi skola söka att bibehålla statens tillgångar oförminskade. Jag vill med ett exempel belysa, hvarthän beslut sådana som ofvanstående kunna leda. År 1898 afyttrade staten till Norrköpings stad en lägenhet, Hospitalsholmen, som låg inom Norrköpings stads jurisdiktion, men var helt och hållet jordegendom. Den härigenom erhållna summan, inemot 50,000 kronor, lades till fonden för anordnande af lokaler för statens embetsverk i hufvudstaden. Nu är det gifvet, att, om staten behållit denna egendom, denna statens tillgång hundra år härefter skulle haft ett 3 å 4 gånger större värde. Men då medlen användas för anskaffande af embetslokaler, blir, som sagdt, värdet ständigt sjunkande. Min uppfattning är nu den, att de medel, som inflyta genom försäljning af fastigheter, som tillhöra statens centrala embetsverk, må tillfalla fonden för anordnande af lokaler för statens embetsverk här, men att deremot de medel, som år efter år inflyta genom försäljning af öfriga kronan tillhöriga fastigheter inom rikets städer, böra reserveras för att i händelse af behof användas till inköp för statens räkning af sådana stadsfastigheter, som för olika statsändamål tid efter annan kunna behöfva förvärvas.

Jag har med dessa ord naturligen ej haft för afsigt att söka åstadkomma något beslut i annan riktning, än utskottets hemställan går; och då jag vet, att åtminstone ett sådant fall till under denna riksdag skall förekomma till afgörande, har jag ej heller åsyftat att med afseende derpå söka vinna någon ändring i bestående praxis; utan jag har endast velat fästa uppmärksamheten derpå, att vi böra taga i noggrant öfvervägande, om det kan vara rätt att för all fram-

*Angående
upplåtelse af
kronan till-
hörig mark.*

(Forts)

Angående
upplåtelse af
kronan till-
hörig mark.
(Forts.)

tid fortgå på den nu inslägna vägen, eller om vi icke böra bryta med denna praxis och vid nästkommande riksdag slå in på en annan väg i fråga om dispositionen af de medel, som inflyta vid försäljningen af kronan tillhöriga fastigheter, belägna inom de särskilda städernas områden.

Jag har, herr talman, intet yrkande att göra.

Chefen för finansdepartementet, herr statsrådet greve Wachtmeister: Såsom den nästföregående ärade talaren antydde, har uppslaget till den praxis, som på senare åren gjort sig gällande i fråga om dispositionen af köpeskillingen för sådana smärre kronolägenheter, som äro belägna inom städernas område, utgått från Riksdagen. Men denna tanke har såsom god och riktig blifvit af Kongl. Maj:t accepterad. — Då för omkring 25 år sedan frågan uppkom, huruvida staten skulle göra sig af med sådana smärre jordbrukslägenheter, hvilkas förvaltning förorsakade för stora kostnader, voro meningarne ganska delade angående rätta användningen af de inflytande köpeskillingarna. Jag vill erinra mig, att den tanken då äfven uttalades, att de borde användas till statsskuldens afbetalande. Men den princip, som blef den bestämmande, var den, att köpeskillingarna för de domäner, hvilkas innehafvande ansågs för staten mindre fördelaktigt, borde användas till förvärfvande af sådana fastigheter, som man ansåg skulle vara för staten till större nytta, nemligen skogsfastigheter. Detta tillämpas i fråga om sådana kronodomäner, hvilka Kongl. Maj:t har bemyndigande att äfven utan Riksdagens hörande försälja, de må vara belägna inom städernas område eller på landsbygden. Endast i fråga om sådana kronodomäner, hvilka lemna i arrende mer än 500 kronor, och för hvilkas försäljning Riksdagens medgifvande sålunda behöfves, tillämpas den regeln, att de för stadsfastigheter inflytande medlen tilläggas fonden för anordnande af lokaler för statens embetsverk i hufvudstaden. Den användning, som köpeskillingarne för dessa stadsfastigheter erhållit, är ju den, att de nedlagts i fastigheter, visserligen icke i jordbruksfastigheter, utan i andra stadsfastigheter, och jag tror icke, att man kan utan vidare säga, att en sådan egendom kommer att sjunka i värde. Det är visserligen sant, att icke alla de inflytande medlen äro afsedda att användas till inköp af tomter, utan att en del också torde komma att användas till uppförande af eller ny inredning i byggnader. Men det är alldeles nödvändigt för staten att hafva tillgång till sådana byggnader i hufvudstaden. Det förefaller något inkonsekvent af den siste talaren, då han medgaf, att de medel, som inflyta för försälda fastigheter i hufvudstaden, finge användas till anordnande af lokaler för statens embetsverk härstädes, men deremot ansåg det olämpligt, att köpeskillingarne för fastigheter i andra städer finge en liknande användning. Dessa embetsverk sträcka ju sin verksamhet öfver hela landet, och således kan väl icke häri anses ligga ett gynnande särskildt af Stockholm.

Jag vill dessutom erinra, att det för närvarande är ett stort antal embetsverk i Stockholm, som icke hafva egna lokaler och för hvilka lokaler därför måste hyras. Det är, såvidt jag nu erinrar mig,

förhållandet med kommerskollegium, fångvårdsstyrelsen, väg- och vattenbyggnadsstyrelsen, lotsstyrelsen, patent- och registreringsverket, justitiedepartementets statistiska byrå och finansdepartementets kontroll- och justeringsbyrå. Nu i dagarne har man måst hyra lokaler för justitierevisionen, som den 1 nästinstundande april får flytta från kanslihuset för att bereda plats åt det nya jordbruksdepartementet samt nödigt större utrymme åt civil- och utrikesdepartementen. Och man kan förutse, att, efter som ärendena växa, det skall blifva nödvändigt att skaffa äfven andra nya lokaler. Inom kort kommer också att föreläggas Riksdagen ett förslag att af fonden för anordnande af lokaler för statens embetsverk i hufvudstaden disponera åtminstone en del för att bereda nya lokaler för Kongl. Maj:ts kansli.

Jag har ej vidare att anföra och får till slut endast säga, att jag tror, att om det också ej är så stora belopp, som på denna väg tillflyta ifrågasvarande fond, de emellertid komma till en ganska nyttig användning.

Grefve Hamilton: Den förste talaren framstälde ej något yrkande. Jag skall ej heller göra något sådant, och detta så mycket mindre, som jag lika med honom icke är fullt på det klara med huru man skall lyckas finna någon bättre användning för ifrågasvarande medel än den som nu är bestämd.

Det är, såsom herr statsrådet och chefen för finansdepartementet erinrade, Riksdagen, som tagit initiativet till den nu rådande anordningen, och denna har endast accepterats af Kongl. Maj:t. Jag erkänner mycket villigt, att såvida dessa medel användas till inköp af stadsfastigheter, man ej kan säga, att de äro olämpligt placerade, ty stadsfastigheter ökas naturligtvis alltjemt i värde. Men deremot är det obestriddigt, att om man fonderar dessa medel för inredning af embetslokaler, detta är ett sätt, som man kan ifrågasätta, om det öfverensstämmer med en god hushållning. Mig synes, som om frågan borde tagas i förnyad ompröfning. Det förefaller mig, som om man litet för lätt fallit offer för den nu så moderna vanan att bilda fonder för olika ändamål. Man kan ju vinna ungefär samma syfte, som man här genom den nuvarande anordningen vunnit, antingen genom att återgå till hvad man en gång var inne på, nemligen att anslå medlen till inköp af andra för statens behof nödvändiga fastigheter i hela riket, eller ock genom att reservera medlen att af statskontoret redovisas utan att bestämma huru de skola användas.

Emellertid tror jag, att man bör vara den förste talaren mycket tacksam för att han bragt denna fråga på tal, ty det förtjenar verkligen att tagas i öfvervägande, om det är så fullt lämpligt att använda ifrågasvarande medel till inredning af embetslokaler i hufvudstaden.

Jag har icke något yrkande att framställa.

Herr Persson i Stallerhult: Herr talman! Jag vill för min del påstå, att det är synnerligen lämpligt att använda dessa medel, som inflyta för försålda smärre stadsfastigheter, till det ändamål, som här är omnämndt. Herrarne torde erinra sig, att då det beslöts

Angående
upplåtelse af
kronan till-
hörig mark.
(Forts.)

Angående
upplåtelse af
kronan till-
hörig mark.
(Forts.)

att försälja tomterna i kvarteren Edelman och Krabaten här i Stockholm, man bestämde, att af köpeskillingarne skulle bildas en fond för anordnande af lokaler för embetsverken här i hufvudstaden. Sedan detta beslut fattats och det blifvit fråga om att taga i anspråk fondens belopp för dylikt ändamål, kom statsutskottet att tänka på, att det vore lämpligt att lägga till fonden äfven köpeskillingarne för andra stadsfastigheter i riket, hvilket beslut derefter alltid följts, då stadsfastigheter ifrågasatts till försäljning. Och såsom herrarne torde minnas, har sedermera deraf också användts ett icke obetydligt belopp för restaurationen af det så kallade kungshuset här på Riddarholmen. Jag tror verkligt, att det är fördelaktigt, att det finnes en sådan fond, så att regeringen slipper komma till Riksdagen och begära särskilda anslag.

Såsom det nu nämnts från statsrådshänken, kunna vi vänta förslag om dyrbara byggnader för de embetsverk, som icke hafva egna lokaler. Jag tror, att Riksdagen då skall blifva tillfredsställd öfver att denna fond har tillgångar till sådant ändamål. Och min mening är därför, att det förfarande, som följts, är riktigt.

Jag yrkar bifall till statsutskottets hemställan.

Herr Zetterstrand: Herr talman! Den siste talarens anförande har ännu mera styrkt mig i min uppfattning, att denna fråga bör tagas i förnyadt öfvervägande. Talaren nämnde, att en del af dessa medel tagits i anspråk för restauration af kungshuset här ute på Riddarholmen. Kan det nu vara lämpligt att sälja statens domäner i städerna och använda medlen till *restauration* af byggnader? Hålla vi på på detta sätt, kommer ju värdet af stadsdomänerna att försvinna under årens lopp i stället för att vara en stadigvarande statens tillgång. Jag tror ej, att detta kan vara rätt. Låt hvar dag hafva sin egen omsorg. Skola vi restaurera byggnader, så låtom oss anvisa särskilda medel dertill, men icke dertill använda statens konstanta tillgångar. När vi skola anskaffa lokaler till embetsverken, så hafva vi ju redan en fond för sådant ändamål på en million kronor och deröfver. Ytterligare medel torde komma att genom ifrågasatta byten inflyta, och vi veta ej ens för närvarande, huruvida några ytterligare medel för ifrågavarande ändamål kunna behöfvas. Låtom oss emellertid, då byggnadsfrågan kommer före, anslå ytterligare tilläfventyrs nödiga medel eller, om så erfordras, upplåna penningar på skäligen amorteringstid. Men må vi icke bygga dessa lokaler för medel, som erhållas genom realisation af statens domäner.

Jag ber herrarne tänka på denna sak till en annan riksdag.

Vidare anfördes ej. Hvad utskottet hemställt bifölls.

§ 5.

Härefter föredrogs och blef af kammaren godkändt statsutskottets utlåtande n:o 39, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående försäljning af kronoängen Bjurkärret n:o 1 i Södermanlands län.

§ 6.

Bevillningsutskottets häruppå föredragna memorial n:o 23, angående ändring af tulltaxerubriken Skyfflar, Spadar, Grepar och Högafflar, blef likaledes godkänt.

§ 7.

I ordningen derefter förelåg till afgörande bevillningsutskottets betänkande n:o 24, i anledning af väckt motion om upphäfvande eller nedsättning af tullsatsen för garfvade (barkade), men icke färgade eller ytterligare bearbetade får- och getskinn. *Angående förändring af tullsatsen å får- och getskinn.*

I en inom Andra Kammaren väckt motion, n:o 38, hade herr C. Faxé föreslagit,

»att Riksdagen ville besluta, att i tulltaxan under artikeln hudar och skinn, ej hänförliga till pelsverk, beredda, skall antingen emot åtnjutande af tullfrihet eller emot en tullsats af 5 öre per kilogram intagas rubriken 'garfvade (barkade), men icke färgade eller ytterligare bearbetade får- och getskinn'.

Utskottet hemstälde,

att Riksdagen måtte, med afslag å herr Faxes ifrågavarande motion, besluta, att nu gällande bestämmelser angående tullsatserna för hudar och skinn, ej hänförliga till pelsverk, skola bibehållas oförändrade.

I fråga härom anförde

Herr Faxé: Herr talman, mina herrar! Utskottet har ansett, att den af mig föreslagna tullfriheten eller eventuelt tullnedsättningen för halfgarfvade hudar och skinn »skulle vara till betydlig skada för en del af svenska garfverihandteringen, synnerligast de mindre garfverierna på landsbygden». Jag tror dock, att ett sådant påstående icke eger sin riktighet. De mindre garfverierna på landet, hvilka sysselsätta sig bland annat med barkning af svenska fårs- skinn, få nog bibehålla sin kundkrets, och för öfrigt lär denna industri att garfva fårs- skinn vara så ringa, att man nästan kan säga att den, äfven i sin helhet betraktad, är så godt som alldeles betydelselös. Dessutom förhåller det sig nog så, att den obetingadt största kvantiteten af de i Sverige bearbetade fårs- skinnen beredes till sämskskinn, handskskinn och pelsskinn eller andra dylika skinn, och till sådan fabrikation äro de i min motion afhandlade s. k. ostindiska skinnen icke lämpliga; de kunna icke dertill apteras. Under sådana förhållanden torde utskottets i nämnda hänseende uttalade farhågor icke vara så synnerligen välgrundade, och jag tror icke heller, att de delas af garfveriidkarne sjelfva. Ätminstone har jag i min hand ett intyg från de mest framstående garfveriidkarne i

Angående
förändring
af tullsatsen
å får- och
getsinn.
(Forts.)

Skåne, hvilka i allo instämt i min motion. Jag skall be att få upp-
läsa detta intyg; det lyder sålunda:

»Efter att hafva tagit del af herr C. Faxes motion i fråga om tull-
frihet eller nedsättning af tullafgiften för barkade får- och getskinn
hafva vi härmed velat tillkännagifva vår uppfattning härom vara
den, att en sådan ändring af tulltaxan icke skulle i nämnvärd grad
skada garfveriindustrien i landet i de former, den för närvarande be-
drifves. Tvärtom hålla vi före, att — med hänsyn dertill att Sverige
för närvarande faktiskt importerar sitt behof af färdigberedda och
färgade får- och getskinn till sådana ändamål, som i motionen säses
— det skulle lända till fördel, om denna nya industri kunde genom
ändring af tullsatsen göras möjlig i landet, hvilken förmån skulle
vara så mycket större, som ej våra svenska fårskinn och näppeligen
heller våra getskinn lämpa sig för beredning till ofvanberörda ända-
mål. Malmö den 1 mars 1900». Detta intyg är undertecknad af
en 7, 8 stycken af de största garfveriidkarne i Skåne.

Utskottet säger vidare, att ett bifall till motionen möjligtvis skulle
minska efterfrågan på svenska fårskinn. Icke heller detta tror jag
det är så furligt med; hvarken torde efterfrågan komma att minskas
eller prisen att sänkas. Ty såsom förhållandena nu äro, går större
delen af de svenska fårskinnen till utlandet, speciellt till Tyskland.
Der är, såsom jag i min motion påvisat, en tullnedsättning, sådan
jag begärt för vårt land, redan lag, och våra svenska fårskinn gå
derför dit, särskildt som tyskarne finna annan användning för dem
än hvad vi i vår industri kunna begagna dem till.

Vidare förhåller det sig så, att de svenska skinnen icke i allo
lämpa sig för samma ändamål som de ifrågavarande ostindiska, för
hvilka jag begär tullnedsättning. Såsom ett exempel härpå vill jag
nämna, att endast dessa senare skinn lämpa sig för tillverkning af
ljusa skodon. Herrarne veta ju, huru stort omfång bruket af sådana
skor på sista tiden tagit, under den varmare årstiden begagna ju alla
samhällsklasser dylika ljusa skor, och det är just af ostindiska skinn
som sådana förfärdigas. Är det då lämpligt att dessa skinn skola i
— jag må gerna kalla det — rätt tillstånd draga precis samma tull
som det färdiga fabrikatet? Så är emellertid nu förhållandet, det
är 65 öre per kilogram, som dessa råa skinn draga i tullkostnad.
När vi nu betänka, att de stora industriländerna Tyskland, Öster-
rike och Frankrike gång efter annan nedsatt tullsatserna på dessa
skinn, vore det då icke på tiden, att Sverige följde exemplet? Det
är i alla fall en ganska betydande industriartikel, hvarom här är
fråga. Jag vill blott nämna, att under sistlidne januari månad såldes
på Londons börs icke mindre än 1,700,000 barkade får- och getskinn,
mot endast 4,000 råa skinn under samma tid.

Utskottet påstår också, att man kunde begagna tillfället att på
verldsmarknaden uppköpa och sedan hit importera dylika skinn i
rätt tillstånd för att derefter här låta bearbeta dem. Ja, detta kan
ju tyckas gå lätt för sig; men att göra detta med någon ekonomisk
fördel är alldeles omöjligt, på grund deraf, att de råa skinnen icke
kunna sorterar förrän de verkligen kommit fram till bestämmelse-
orten, och då befinnes det ofta, att endast ungefär hälften, ja icke

ens det, af dessa skinnvaror lämpa sig för den afsedda fabrikationen. Öfverskottet, som understundom kan utgöra betydligt mer än hälften, får gå samma väg som våra svenska fårskinn: de reexporteras till utlandet, och detta med afsevärd förlust.

En sak, som utskottet också litet grann hakat upp sig på, är sjelfva tullbehandlingsfrågan. Men jag tror, att utskottet härvidlag har fått alldeles felaktiga uppgifter. Det säger, att det skulle vara omöjligt att skilja på barkade får- och kalfskinn; jag åter har från fackmän fått den upplysningen, att dessa skinn skulle vara alldeles omöjliga att förvexla. För öfrigt får jag beträffande denna sak hänvisa till de i min motion framställda förslagen till undanröjdjande af svårigheter vid tullbehandlingen.

Jag har nu icke haft något vidare medhåll inom utskottet och anser mig därför icke böra längre orda något om denna fråga. Ett yrkande vill jag emellertid göra, och i så fall ber jag att få afstå från alternativet angående fullständig tullfrihet, hvaremot jag i stället yrkar bifall till det andra alternativet rörande nedsättning i tullen för garfvade får- och getskinn och således afslag å utskottets hemställan.

Häruti instämde herr *Hedgren*.

Herr Fredholm: Herr talman! Det är en väl känd sak, att industrien utvecklas för hvarje dag, och så är äfven fallet med garfverinäringen. Ut i denna har nu ingått ett nytt moment, som förut icke behöft tagas hänsyn till. Man kan nemligen numera från Ostindien erhålla får- och getskinn, hvilka endast halfgarfvade i stor myckenhet säljas å Londons marknad. På grund af sitt billiga pris bereda de lädertillverkarne i flera europeiska länder tillfälle att af dem framställa en färdigberedd vara för en billigare kostnad än som förut varit möjligt. När nu en dylik omgestaltning i produktionen inträdt, så följer deraf, att de gamla tullbestämmelserna icke gerna kunna längre anses vara fullt lämpliga.

Man måste ju i detta som i annat taga hänsyn till förändrade förhållanden och se till, huruvida icke äfven vårt land skulle kunna genom ändrade tullsatsar bereda garfverinäringen tillfälle att tillgodogöra sig ett nytt och billigt råmaterial eller halffabrikat och sålunda i billigt pris på den färdiga produkten kunna upprätthålla konkurrensen med utlandet. Detta är jag villig att erkänna. Men i föreliggande fall uppresa sig mot ett sådant tillvägagående som det motionären föreslagit, eller att sänka tullen från 65 till 5 öre pr kg., åtminstone på det stadium frågan nu befinner sig, åtskilliga svårigheter. Hvar och en kan inse, att den föreslagna tullnedsättningen är högst betydlig, men icke nog dermed, genast vidtagen kan den komma att betänkligt rubba produktionsvilkoren för de garfverier här i landet, hvilka icke varit i tillfälle att, såsom man i Skåne gjort, följa med förhållandenas utveckling. Att innehafvarne af sådana garfverier frukta för att, om den nu föreslagna tullnedsättningen kommer till stånd, deras näring skulle bli ruinerad, det må man ej undra på, och detta är en omständighet, hvilken man, synes det mig, bör taga hän-

! Angående
förändring
af tullsatsen
å får- och
getsinn.
(Forts.)

Angående
förändring
af tullsatsen
å får- och
getsinn.
(Forts.)

syn till, äfven om den naturligtvis ej bör få vara bestämmande för alla tider. I det första ögonblicket, då fråga om en sådan tullnedsättning väckes, bör man dock iakttaga nödig varsamhet.

I alla fall skulle icke detta ensamt för sig hafva för mig utgjort tillräcklig anledning att biträda utskottets hemställan om att helt och hållet afslå motionen. Man skulle ju kunna hafva åtnöjt sig med att något nedsätta den nu gällande tullen. Men derjemte förefinnes ett annat skäl, som i fråga om afslag för mig varit afgörande, nemligen svårigheten att vid tullbehandlingen kunna skilja ifrågavarande halfgarfvade skinn från helgarfvade. Motionären har sjelf medgifvit, att en sådan svårighet förefinnes, då han i motionen säger, att »ett sådant särskiljande icke lär vara en lätt sak». Hvad har motionären nu föreslagit för att afhjelpa denna svårighet vid tullbehandlingen? Jo, antingen att man skulle tillåta införsel af ifrågavarande vara endast öfver några få hufvudorter i Sverige, såsom Stockholm, Göteborg, Malmö, eller också att man skulle medgifva tull-lindring i de fall, att importören kunde med certifikat, bestyrkt af svensk-norska konsulatet i London, visa, att varan uppköpts å omförmälda Londonmarknad. Båda dessa sätt att kringgå svårigheten att vid tullbehandlingen med säkerhet kunna bestämma, hvilket slag af skinn varan skall anses utgöra och hvilken tullsats skall densamma åsättas, kan jag för min del icke anse vara tillfredsställande.

Frågan buruvida det är tillrådligt att i sådana fall som detta, då en för införsel afsedd vara är af den beskaffenhet, att man icke utan särskild sakkunskap kan bestämma det slag, hvartill den bör hänföras, tillgripa den utväg, som motionären föreslår, eller att tillåta införseln endast öfver vissa tullplatser — denna fråga har många gånger förut varit före, men alltid har man enats om att undvika ett sådant tillvägagående, och detta af många skäl. Man har ju ingen trygghet för att icke varan, trots ett stadgande af nyssnämndt innehåll, kan under annat namn införas öfver andra tullplatser just på grund af svårigheten att vid tullbehandlingen rätt klassificera den. Att göra en sådan åtskilnad i fråga om importställen är vidare en inskränkning i importfriheten, som kan gynna några på andras kostnad.

Hvad åter beträffar den andra föreslagna utvägen, eller att genom certifikat vinna trygghet för att icke varan införas under annat namn, så förefinnes tillräcklig erfarenhet om att ett sådant certifikat icke medför afsedd trygghet, hvarför man med stort misstroende måste betrakta alla sådana certifikat, äfven om de äro styrkta af svensk-norsk konsul på platsen för utförseln. Jag ber att i det fallet få anföra ett exempel, som jag erinrar mig ifrån en förfluten tid, då jag hade litet att göra dermed, när fråga var om förnyandet af franska handelstraktaten. Man hade från Sveriges sida medgifvit en lindrigare tull å konjak från Frankrike. Det befans emellertid, att man under detta namn derifrån införde en vara, som icke var fransk konjak, utan någonting helt annat. Den svenska regeringen vände sig då till den franska, med framhållandet af att sådant vore stridande mot traktatens mening, och anhöll, att franska regeringen måtte vidtaga åtgärder för afhjelpande af ifrågavarande missförhållande. Franska

regeringen svarade, att anmärkningen var fullt befogad, och att den vore villig att göra allt, hvad den svenska regeringen i det fallet önskade, blott denna kunde och ville föreslå ett sätt, som för vinnande af det afsedda ändamålet vore betryggande. Då föreslogs det från svensk sida, att det skulle vid utförelsen fordras ett intyg från svensk-norsk konsul om att varan vore konjak, och denna begäran bifölls, men icke innebar detta någon trygghet för att man sedermera fick någon annan och bättre vara, än hvad man förut fått. Jag tror alltså, att dylika åtgärder icke medföra det resultat, som man af dem hoppas vinna.

Det är af nu anförda skäl som jag har biträdt utskottets afstyrkande hemställan. Jag anser emellertid att denna fråga har en ganska stor betydelse i synnerhet för skotillverkningen, och hoppas därför, att man vid närmare pröfning skall kunna finna ut något lämpligt sätt att vinna den af motionären eftersträfvade tull-lindringen. Jag ber dock få påpeka, att frågan kanske framdeles får något större räckvidd, än hvad motionären föreställt sig, då han här yrkat tull-lindring endast för får- och getskinn. Efter hvad man sagt mig, är denna halfgarfning tillämplig också på andra skinn och äfven på hudar, och får frågan om tull-lindring denna stora utsträckning, så är det nödvändigt att med största omsorg behandla hela saken. Skulle allt hvad läder heter införas i landet för en väsentligt nedsatt tull, då det är halfgarfvadt, mot då det är helgarfvadt, så är jag för min del mycket tveksam om huruvida det skulle vara möjligt för garfverindustrien att med bibehållande af nu allmänt brukade garfverimetoder bestå här i landet. För min del är jag visserligen öfvertygad om att den nog skulle kunna det, endast garfvarne ville taga kännedom om hvad som på garfverinäringens område försiggår i utlandet, ty hvarför skulle ej en så naturlig näring som garfning kunna existera i vårt land lika väl som den gör i andra länder. I alla händelser kräfvades det dock någon tid för att göra sig förtrogen med nödvändigheten att rätta sig efter ändrade förhållanden, och denna tid bör man bereda idkarne af garfverinäringen.

På grund häraf synes det mig klokast, om kammaren nu bifölle utskottets förslag, till hvilket jag, herr talman, får yrka bifall.

Vidare anfördes icke. Sedan herr vice talmannen framställt proposition på de under öfverläggningen gjorda yrkanden, biföll kammaren utskottets hemställan.

§ 8.

Vidare föredrogs och bifölls bevillningsutskottets betänkande n:o 25, i anledning af väckt motion om begränsning af stämpelförsäljningsmans provision.

§ 9.

Till kammarens afgörande förelåg härefter bevillningsutskottets betänkande n:o 26, i anledning af väckta motioner angående vissa

*Angående
förändring
af tullaatsen
å får- och
gets-kinn.
(Forts.)*

ändringar i bevillningsförordningen och instruktionen för taxeringsmyndigheterna.

Punkten 1.

Angående särskild bevillning för bolags jordbruksfastighet.

Uti en inom Andra Kammaren afgifven motion, n:o 32, hade herr *W. Styrlander* föreslagit, att Riksdagen ville vidtaga den förändringen i bevillningsförordningen, att jordbruksfastighet, som eges af bolag, måtte åsättas en särskild bevillning till beloppet lika med den vanliga bevillningen af jordbruksfastighet, samt att denna bevillning under namn af »särskild bevillning för bolags jordbruksfastigheter» måtte i kronans räkenskaper föras i särskild kolumn.

Utskottet hemställde emellertid, att herr *Styrlanders* förevarande motion icke måtte till någon Riksdagens åtgärd föranleda.

Vid betänkandet voro fogade reservationer af, bland andra, herr *Bromée* i Billsta, som hemställt, att herr *Styrlanders* förevarande motion måtte af Riksdagen bifallas.

Sedan utskottets under punkten gjorda hemställan blifvit uppläst anförde

Herr *Styrlander*: Jag skall allra först be att få taga fasta på ett medgifvande, som utskottet gör, »att bolagens förvärf af jordbruksfastigheter i den utsträckning, som detta förvärf numera synes vilja antaga, innebär en fara för att den för vårt land så viktiga del af befolkningen, som består af sjelfegande jordbrukare, småningom minskas».

Jag skulle visserligen vilja hafva haft detta uttalande ännu skarpare, nemligen genom utbyte af ordet »småningom» mot ordet »skyndsamt», ty bolagens jordbruksförvärf fortgår allt mer och mer ohejdadt.

Det kan väl vid första påseendet synas, som om detta icke skulle medföra, att den jordbrukande klassen så hastigt minskades, ty såsom förhållandet är uppe i våra bygder åtminstone, förhåller det sig så, att, när ett hemman försäljes af en bonde till ett bolag, bonden öfvertager brukningsrätten till hemmanet under sin lifstid, och man ser därför icke så hastigt, att bondeklassen försvinner, ty den bonde, som sålt sitt hemman och undantagit brukningsrätten, bibehåller fortfarande bondens karakter under sin tid. Men när dessa bönder en gång gå bort, så kunna vi vara öfvertygade, att bondeklassen i all synnerhet i Dalarne och Norrland hastigt kommer att försvinna, ty böndernas söner komma helt säkert icke att bibehållas vid jordbruket. En och annan kommer väl att blifva arrendator, men de allra fleste komma att blifva skogsarbetare, flottningsskarlar, sågverksarbetare, sjåare vid lastningskajerna o. d., och komma derigenom in i det stora proletariet.

Ehuru nu utskottet gjort detta uttalande så mildt som möjligt, har likväl icke hela utskottet kunnat vara enigt om detsamma, utan tre

af utskottets ledamöter hafva funnit det så farligt, att de reserverat sig emot detsamma. Men ehuru utskottet gjort detta uttalande — och jag är särdeles tacksam mot de ledamöter i utskottet, som tillhöra denna kammare, ty jag förstår mycket väl, att det är de, som genomdrifvit detta medgifvande, och jag förstår väl, att det här för kräfts mycket arbete — ehuru, säger jag, utskottet gjort detta uttalande, vill utskottet likväl icke vara med om någonting för att söka lösa denna fråga.

Utskottet tager upp ett uttryck ur min motion förra året, nemligen att denna beskattningsåtgärd icke är tillfyllestgörande för det ändamål, som man åsyftar. Ja, mina herrar, hvilken beskattningsåtgärd kan väl sägas vara tillfyllestgörande? Äro t. ex. de höjda afgifterna för bränvinsförsäljningen tillfyllestgörande för att hindra missbruket af bränvin? Äro de höga spanmålstullar, som vi hafva, tillfyllestgörande för att höja jordbruket och för att få allt väl bestäldt i detta afseende? Jag tror det icke. Trots tullarne, klaga jordbrukarne — och, såsom jag tror, med rätta — öfver det betryck, som hvilat öfver jordbruket. Hvilken lagstiftning i beskattningsväg vi än vidtaga, så blir den icke tillfyllestgörande i den meningen, att den skulle vara absolut eller fullständigt tillfyllestgörande. Jag tror dock, att den åtgärd jag föreslagit skulle hafva någon betydelse i detta afseende, i all synnerhet om i framtiden, såsom jag tänkt mig, denna beskattning gjordes progressiv. Jag har nemligen tänkt mig, att sedan man väl fått in denna princip, så kunde man, om lagstiftningen icke visade sig tillfyllestgörande sådan den var, försöka att få progressiv beskattning på bolagen i detta afseende.

Men man synes icke vilja göra någonting i detta fall. Man förskansar sig bakom teorier, oaktadt det dock här föreligger ett verkligt behof af att i praktiskt afseende vidtaga åtgärder. Jag fruktar för, att denna fråga, som alldeles säkert är en mycket stor social fråga, om man icke i tid gör något för dess lösning, en gång kommer att lösas på en mycket våldsamt väg. Jag är öfvertygad om, att, när vi en dag allesammans få ögonen öppna för den sociala faran af bolagens jordbruksförvärf, vi skola nödgas tillgripa en sådan utväg som reduktion af bolagens jordegendom till staten och sedan jordens utlemnande till enskilda jordbrukare.

Så har det gått förut i vårt land, då den svenska jorden samlats på få händer. Först måste en stor och omfattande reduktion företagas, då den svenska jorden samlats i kyrkans hand, och när sedan längre fram i tiden jorden samlats i adelsmännens händer, blef en ny reduktion nödvändig. Men en sådan reduktion blir alltid våldsamt och medför en mängd orättvisor. Jag tror, att man skulle kunna förekomma detta genom att stämma i bäcken, så att man icke behöfde stämma i ån, som man annars en gång måste göra.

Vidare säger utskottet, att sjelfva grundprincipen för skattelagstiftningen skulle stötas genom mitt förslag. Det är, säger utskottet, »alldeles förkastligt att söka afhjelpa sociala missförhållanden genom att i sådant syfte beskatta en samhällsklass mer än en annan» o. s. v. Jag kan verkligen icke dela den uppfattning, som utskottet tyckes ega, att bolagen skulle vara en samhällsklass. Aktieeigarne

*Angående
särskild be-
villning för
bolags jord-
bruksfastig-
het.*

(Forts.)

Angående
särskild be-
villning för
bolags jord-
bruksfastig-
het.

(Forts.)

i dessa bolag utgöras visserligen till stor del af personer, som äro förmögna, och om man från den synpunkten vill tala om bolagen som en samhällsklass, så kan det ju finnas skäl för detta uttalande. Men jag tror, att det är att drifva saken allt för långt åt den motsatta sidan, om man säger, att det är en särskild samhällsklass, som man skulle komma att beskatta. Det är *bolagen*, som man beskattar, gent emot de *enskilde* jordbrukarne. Jag är fullt öfverens med utskottet om, att »skattelagstiftningens uppgift endast är att uppställa sådana regler för skattens utgörande, att densamma genom att afpassas efter hvars och ens skatteförmåga kommer att trycka alla skattdragande lika.»

Men kunna vi påstå, att skatteförmågan för ett bolag, som eger en jordbruksfastighet, är densamma som för en bonde, som eger en dylik?

När ett bolag förvärfvar en jordbruksfastighet, är kapitalet redan på förhand samladt, men när en enskild man förvärfvar en fastighet, så antingen ärfver han den och får då utbetala lösen till sina syskon och sätta sig redan i början i skuld eller också köper han hemmanet delvis på kredit. Det är således under olika förhållanden, som en fastighet förvärfvas af bolag eller af enskilda personer. Dessutom böra vi bemärka, att den enskilda personen, bonden, blir jordbrukare i och med detsamma han köper ett hemman; det är hans hufvudnärning, då deremot skogsafverkningen måste blifva en binärning. För bolag åter, åtminstone uppe i våra bygder, är jordbruket en binärning och skogsförädlingen, som man så vackert kallar den, hufvudnärningen. Den enskilde har till uppgift att söka sköta sin jord så väl som möjligt; han bildar der sitt hem och får personliga intressen omkring sitt hemman, men för ett bolag, hvars aktieegare kanske äro boende 100-tals mil derifrån, är den förnämsta uppgiften att pressa ut största möjliga vinst ur detta bondehemman, hvilket bolaget köpt icke för att idka jordbruk, utan för att idka trävarurörelse, d. v. s. afverka den skog, som der finnes. Jag finner det därför icke så tydligt, som utskottet velat påstå, att den skatteförmåga, som grundar sig på inkomst af fastighet, icke kan sägas vara större endast och allenast därför, att fastigheten eges af ett bolag i stället för af en enskild. Jag anser, att det ligger i sakens natur, att ett aktiebolag, som köper ett hemman i afsigt att der afverka skog och erhålla den största möjliga vinst af detsamma, har en större inkomst och således äfven större skatteförmåga än den enskilda personen, som köper ett hemman i afsigt att drifva jordbruk och därför är försigtigare med skogen.

Utskottet affyrar slutligen ett skott, detsamma, som förekom under diskussionen förra året, nemligen att det vill skrämman oss för att förstora det fyrkvälde, som skulle uppkomma, om min motion antoges. Jag besvarade detta redan förra året och sade, att jag trodde, att det icke var så farligt med detta, ty i en ofantlig mängd socknar, åtminstone i Norrland, hafva bolagen redan erhållit öfvervigt i kommunalt hänseende, hvilket, om det än mera ökas, enligt min tanke icke spelar någon roll.

Dessutom är det min bestämda öfvertygelse, att det blott är en tidsfråga, när frågan om den kommunala rösträttens inskränkning

kommer att gå igenom, och att det icke dröjer många år, innan vi ena oss, både i Första och Andra Kammaren, om en ganska väsentlig inskränkning af denna rösträtt, särskildt när det gäller bolagen.

Jag ser därför ingen fara häruti, kanske snarare ett sätt att påskynda denna frågas lösning, ty man skulle derigenom komma till insigt om att man behöfver reformera detta fyrkvälde och minska det.

Utskottet talar mycket om principerna för skattelagstiftningen och att man måste hålla på desamma. Den första och viktigaste principen är ju, att hänsyn tages till skatteförmågan. Enligt hvad jag förut sagt, är det min bestämda öfvertygelse, att bolagen hafva en betydligt större skatteförmåga än enskilda personer, och deraf följer äfven, att jag icke kan se någon fara ligga uti antagandet af mitt förslag.

Den andra principen är den, att man skall beskatta det, som är samhällsfarligt. Detta har ju redan genomförts på många områden, nemligen med afseende å bränvinslagstiftningen och i fråga om tullskyddet för att skydda näringarna för utländsk konkurrens o. s. v. Mitt förslag är således hvarken ur skattesynpunkt eller ur sistnämnda synpunkt stridande mot våra principer om skattelagstiftning.

På de af mig nu i korthet anförda skäl och på grund af hvad jag i motionen yttrat anhåller jag, herr talman, att få yrka bifall till densamma.

Med herr Styrländer förenade sig herrar *Nydal*, *Nordin* i Sättna, *Kvarnzelius* och *Åkerlind*.

Herr Fredholm, som härefter erhöll ordet, yttrade: Herr talman! Jag begärde ordet, då den siste ärade talaren förklarade, att han icke fann sig belåten med; att utskottet endast så till vida hade erkänt rättigheten af hans uppfattning om de faror, som bolagsväldet medförde, att utskottet sagt sig befara, att genom detta de sjelfgande jordbrukarnes antal skulle *småningom* minskas. Motionären erkände visserligen, sedan jag begärt ordet, att det kunde finnas något fog för, att utskottet användt ett så svagt uttryck, eftersom just denna punkt i utskottets betänkande hade gjorts till föremål för reservation af åtskilliga utaf Första Kammarens ledamöter. Utskottet har väl i alla fall i det väsentliga erkänt rättigheten af hvad motionären framhållit, eller att samlandet af jordbruksfastigheter i bolagens händer kan för samhället medföra fara, och lika med honom har utskottet haft den uppfattningen, att det vore önskligt, om man i tid kunde råda bot för denna fara. Men att söka afvärja denna på det sätt, motionären föreslagit, det har utskottet icke ansett vara välbetänkt. Att detta sätt icke kan vara tillfyllestgörande, det har motionären sjelf förra året medgifvit, och det torde han äfven nu medgifva, ty nog skulle det komma att gifvas många utvägar för bolagen att kringgå bestämmelsen om dubbel bevillning, om denna blefve i lag fastställd.

Motionären sade, att han för sin del icke kunde finna någon olägenhet deruti, att det gjordes en skilnad i beskattningen för bolag

*Angående
särskild be-
villning för
bolags jord-
bruksfastig-
het.*

(Forts.)

Angående
särskild be-
villning för
bolags jord-
bruksfastig-
het.

(Forts.)

och enskilda, samt anförde såsom stöd för denna sin uppfattning, att på ett något likartadt sätt hade man gått till väga i fråga om bränvinslagstiftningen. Men enligt min tanke är detta något helt annat. Genom bränvinslagstiftningen lägger man skatt på varan och man gör det icke ur skattesynpunkt, utan ur helt andra synpunkter. Enligt motionärens förslag skulle man deremot skattlägga personers inkomst på olika sätt — jag ber nemligen motionären observera, att ett bolag är en juridisk person — och som sådan bör bolaget i beskattningshänseende vara fullkomligt likstäldt med hvilken annan person som helst. Principen för den direkta beskattningen är ju den, att om den skall vara rättvis, skola alla personer beskattas i förhållande till sina inkomster af kapital och arbete på ett likartadt sätt, och det går då icke an att införa en sådan bestämmelse i bevillningsförordningen som den, att vid lika inkomst den ene skall skatta dubbelt så mycket som en annan, äfven om man af en eller annan social hänsyn, som ej har med beskattningen att göra, skulle finna detta vara en beqväm utväg att afhjelpa ett befintligt missförhållande.

Motionären synes ej hylla denna uppfattning, då han anser, att ett sådant ändamål som det att möta faran för bolagens inkräktande af jordbruksfastigheter i Sverige kunde berättiga till ett afvikande från den direkta beskattningens grundprincip. Han betänker då ej, att om man i ett fall medgifver en afvikelse, så har man svårt att bekämpa den i andra, och det kan finnas personer, som med lika goda sociala skäl som det motionären åberopar, ehuru af annat slag, såsom olika verksamhetsyttringar, samhällsuppdrag och dylikt, anse sig berättigade till skatteafdrag, och huru skall man i sådana fall kunna på rättvisa grunder motså deras anspråk på skattelindring, om man i föreliggande fall medgifver en skatteförhöjning. Men hvarthän skulle ett sådant tillvägagående leda? Jo, derhän, att vi finge en skattelagstiftning, som icke vore byggd på någon princip, utan endast innehölle en hop godtyckliga, på olika subjektiva meningar grundade bestämmelser om hvad som ansåges i särskilda fall vara rättvist eller lämpligt. Herrarne skola få se, när vi en gång få fram ett förslag till ny bevillningsförordning, hvilka anspråk på skatteafdrag, som från en mängd håll och på olika grunder då skola söka göra sig gällande, och som, om de blefve uppfyllda, skulle rubba hela beskattningssystemet. Bevillningsförordningens uppgift är ingen annan än den, att skattlägga alla lika, d. v. s. bestämma grunderna, efter hvilka skatten skall uttagas, lika för alla. Detta är en vigtig princip, ty det är rättvisans, och man får icke gifva anledning till, att afsteg derifrån göres, äfven om det skulle finnas aldrig så vigtiga sociala omständigheter, som kunde motsvara ett sådant, ty har man beviljat ett, så komma nog flera och göra anspråk på andra.

Nu sade den ärade motionären äfven, att det är en mycket stor skilnad emellan ett bolags och en liten jordbrukares skatteförmåga. Ja, deri har han ju fullkomligt rätt. Men till denna skilnad bör man, enligt min tanke, taga hänsyn, då det är fråga om att bestämma grunderna för beskattningen. Jag vet väl, att sågverksbolagen så till vida nu intaga en undantagsställning i beskattningshänseende der-

utinnan, att de icke skatta för den afverkade skogen. Enligt min mening äro de ställda i en alltför gynsam ställning uti detta hänseende, men vill man afhjelpa denna bolagens frihet från skatt, bör man träffa dem på ett annat sätt lika så väl som alla andra, hvilka för närvarande undandraga sig direkt beskattning.

Icke heller kan man genom motionärens förslag vinna det, som både han och jag vilja, nemligen att uppställa hinder för bolagen att arrendera domäner och på sådant sätt undertrycka den sjelfegande jordbrukareklassen. Detta mål skall vinnas äfven det på ett annat sätt. Hvilket sätt man för vinnande af detta ändamål skall tillgripa, det är jag nu urständsat att angifva, men jag tänker mig, att i samma mån som faran för att bolagsväldet skall blifva enarådande, ökas, växer också nödvändigheten att hitta på någon utväg att afböja denna fara för samhället, och då finner man den nog. Den ärade motionären torde ursäkta, att utskottet i år lika litet som förra året kunnat gå hans önsknigar till mötes. Bevillningsutskottets förnämsta uppgift är ju att bereda sådana ärenden, som angå bevillingen, och utskottet har, just med tanke på denna sin viktiga uppgift, icke kunnat godkänna det af motionären föreslagna stora afsteg från den princip, som enligt min mening är den enda rätta i fråga om den direkta beskattningen, eller den, att den direkta skatten skall uttagas efter samma, för alla lika gällande grunder.

Jag yrkar bifall till utskottets förslag.

Grefve Hamilton: Den förste ärade talaren framhöll bland annat, att reservanterna inom utskottet opponerat sig mot en i utskottsbetänkandet förekommande passus, i hvilken utskottet berört faran för bondeståndet och jordbruksnäringen genom bolagens stora fastighetsförvärf. För min del har jag varit med om detta utskottets uttalande, men jag anser mig likväl pliktig att bestämdt framhålla, att anledningen, hvarför reservanterna opponerat sig mot dessa ords inflikande i betänkandet, ingalunda varit den, som den ärade motionären insinuerade, utan helt enkelt den, att de ansågo, att detta var ett ämne, som icke hörde hit.

Vidare sade den ärade motionären, att det var alldeles likgiltigt, om bolagen genom denna reform finge större inflytande i kommunalt afseende, ty i kommunerna uppe i Norrland hade de redan så stort inflytande de kunde få. Detta visar dock, huru ytterst ensidigt den ärade motionären ser denna fråga. Utan tvifvel förhåller det sig på detta sätt uppe i Norrland, men deremot icke på andra ställen. Och den ärade talaren skall icke inbilla sig, att vi här kunna smickra oss med, att frågan om den kommunala rösträtten skall vara så lätt afgjord. Vi hafva under 20 år fått ett bleklagdt nej derifrån. Och jag vet icke, att motståndet på något sätt minskats.

Den ärade talaren intog i denna fråga nu en annan ståndpunkt än i fjor. Nu talade han om att utskottet framhållit, att hans reformförslag icke kunde vara till fyllest, och frågade: »Hvad är till fyllest? När är en enda reform någonsin till fyllest? På huru många områden har väl det vi gjort varit till fyllest?» Så stälde han sig icke i fjor,

*Angående
särskild be-
villning för
bolags jord-
bruksfastig-
het.*

(Forts.)

då han sade, att han väl medgaf, att det mål, om hvilket jag är med honom ense, icke med hans reform kunde vinnas, men att han väckt motionen, derför att han ansåg den för ett gif akt för bolagen.

I detta sista skall jag bedja att till fullo få instämman med den ärade motionären. Jag anser det vara både för lagstiftaren och andra vederbörande ett helsosamt gif akt, att en sådan motion, som den motionären väckt, kommit fram. Det är alldeles säkert, att då ett dylikt förslag väckes, som blott vittnar om känslan af att någonting är på tok, utan att hänsyn toges till de rätta medlen att råda bot härpå, så är det någonting, som statsmagtarna böra se till, om de icke böra afhjelpa. Men dervid stannar jag. Att en sådan motion kommit fram, anser jag mycket förklarligt och lämpligt; men jag vill icke gå ett steg längre. Det är ett helsosamt gif akt för vederbörande, att motionen kommit fram; men det skulle utan tvivel vara i hög grad nedsättande för kammarens anseende och värdighet, om den skulle följa motionären och grunda en lagstiftning på den väg, motionären föreslagit.

Den ärade motionären sade, att man kan alltid vinna något. Herr Fredholm svarade, att om han ville angifva, huru man skulle lösa denna fråga, så skulle herr Fredholm främja den, blott det icke skedde på denna väg. Jag får för min del säga, att icke är jag färdig att nu framlägga förslag till frågans lösning; men ett är säkert: skall denna fråga lösas, så skall det ske derigenom, att man utfinner ett sätt, hvarigenom bonden finner det med sin förmån förenligt att hafva kvar sin jord och icke sälja den. Förr löser man icke denna fråga. Icke genom någon tvångsåtgärd kan man förmå den sjelfegande bondeklassen att bevara sitt bestånd, så länge han finner det med sin fördel förenligt att sälja sin jord. Det är alldeles obestriddligt.

Och huru kan den ärade motionären tro, att om hans förslag ginge igenom, det skulle blifva bolagen, som finge betala den ökade bevillningen? Nej, herr Stylander, det blefve helt andra personer, det blefve arrendatorerna, de förre jordegarna, som finge betala den.

Herr talman, jag yrkar bifall till utskottets förslag.

Herr Holmgren: Herr talman, mina herrar! Den föreliggande frågan är, synes det mig, af en alldeles för stor räckvidd och betydelse, för att man skulle så afklippa den, som den siste talaren gjorde, genom att blott förklara sig vara af den meningen: »att motionen kommit fram, är tillräckligt och har sitt ändamål i sig sjelf».

Man synes icke vilja gå frågan inpå lifvet. Ty hvarom är det fråga? Frågan är den: »Har svenska staten råd till att låta hundratal och tusental sjelfegande jordbrukarefamiljer i Norrland och Dalarne gå under för att befordra bolagens vinstbegär?» Det är frågan. Har staten och Riksdagen, som delvis representerar staten, rätt att följa denna Manchester-teori, denna laissez-aller-princip, såsom man gjort förr, och icke tänka på dessa, som utarmas på detta sätt? Jag tror icke detta. Hvarje teori, äfven den som synes vara den mest bevisande och öfvertygande, men som strider mot samhällets välfärd, är falsk. Statens välfärd är den högsta sanningen. Det går icke an

att uraktlåta att ålägga bolagen större bevilning blott därför, att det finnes en skatteteori, som säger: »låt dem vara».

Det enda sättet, sade grefve Hamilton, är att bibringa jordegarne den öfvertygelsen, att det är med deras fömän förenligt att behålla sina hemman. Men detta är lättare sagdt än gjordt. För min del kan jag icke finna, att det skulle vara så stridande mot en sund skatteteori, att dessa bolag finge betala en extra bevilning, hvarigenom också Riksdagen, statens representant, ådagalade sin verkliga sympati för motionen och icke blott sin platoniska kärlek, såsom grefve Hamilton ansåg, att den borde göra. Det är så, att det finnes en genomgående lag, som säger: »den mycket gifvet är, af honom skall ock mycket utkrafdt varda». När nu bolagen fått eller tillskansat sig så mycket, skulle det då icke ligga någon rättvisa i att de få skatta mera? Och skulle det icke stå i samklang med deras större inkomster? Jag kan icke finna, att det skulle vara så främmande för all skatteteori, som här påpekats.

Vid det förhållandet, att det ligger mycken sanning i hvad reservanten framhållit, så skall jag tillåta mig, herr vice talman, att yrka afslag å utskottets betänkande och bifall till herr Bromées vid betänkandet fogade reservation.

Herr Styrländer: Det framhölls af båda de ärade ledamöterna af bevillningsutskottet, att man icke borde söka lösa frågan på detta sätt, utan på något annat sätt. Men jag frågar dem då: hvilket är det sätt, hvarpå man skall lösa denna fråga? Har icke Andra Kammaren flere gånger sökt få frågan löst på annat sätt? Har den icke bifallit herr Åkerlunds ofta upprepade motion om skrifvelse till Kongl. Maj:t med begäran om någon slags åtgärd gent emot detta? Vid alla tillfällen hafva vi mötts af Första Kammarens blekladga nej.

Så har också varit förhållandet beträffande den kommunala rättsrättens inskränkning, förklarade den ene af talarne. Det är sant. Men därför att Första Kammaren der sagt nej, böra vi väl icke låta dess ord hafva någon betydelse för oss i en annan fråga, som vi anse mycket vigtig. Om denna fråga skall kunna lösas, så måste vi, såsom jag förut påpekat, taga frågan i Andra Kammarens hand. Det finnes ingen annan utväg.

En af de föregående talarne pikade mig, för att jag gjort insinuationer mot reservanterna från Första Kammaren. Jag vill fråga honom: när man läser reservationen, kan man då få någon annan uppfattning än den jag uttalade? Jag åtminstone kan icke inse, att man kan få någon annan uppfattning; och om de velat, att man skulle få någon annan, skulle de åtminstone hafva sagt, att de menat, att det, som utskottet sagt i den ifrågavarande delen af motiveringen, icke hör hit.

Samme ärade talare frågade: »hvem är det, som i verkligheten kommer att betala den dubbla bevilningen?» »Det blir naturligtvis de, som sälja fastigheten, och arrendatorerna», sade han. Jag skall gerna medgifva, att den ärade talaren tycks hafva en något egenomlig uppfattning om Norrland, Norrlands befolkning och de norrländska förhållandena. Men jag kan försäkra honom, att de, som

Angående
särskild be-
vilning för
bolags jord-
bruksfastig-
het.

(Forts.)

Angående
särskild be-
villning för
bolags jord-
bruksfastig-
het.

(Forts.)

sälja ett hemman, icke äro så enfaldiga, att de åtaga sig att betala vare sig enkel eller dubbel bevillning. Och arrendatorerna skulle nog också komma att draga sig därför. Ty redan nu är det så på flera ställen, att bolagen måste sjelfva betala både de kommunala och kronoutskylderna för att få arrendatorer till ett hemman. Redan nu existerar således på många ställen det förhållandet, att bolagen betala utskylderna, och naturligtvis skulle de komma att göra det för framtiden.

Herr Fredholm framhöll mycket starkt, att bolagen äro juridiska personer. Det har äfven jag reda på. Men skilnaden emellan enskilda personer och bolag är dock ganska väsentlig. Äfven om båda äro juridiska personer, så består dock bolaget af en hel mängd enskilda personer, och det tycker jag blir något annat, då frågan gäller skatteförhållanden.

»Om vi skulle släppa in denna princip», sade samme ärade talare, »skulle vi komma in på en hel mängd egendomligheter. Andra skulle komma att göra anspråk på lindring». Mina herrar, medgifva vi icke sådan lindring, när vi anse, att den är af behovet påkallad? Vi hafva nyligen haft före en fråga, att lagfartsbevis och lagfartsprotokoll skulle vara fria från stämpelafgift för en viss köpeskilling. Är icke det en lindring, som vi medgifva de små, de fattiga? Skulle det vara stridande mot skattelagstiftningens principer, om vi försökte att lägga på ökad skatt, der vi veta, att man kan bära den?

Jag har icke funnit någon anledning att frågå mitt yrkande om bifall till motionen.

I detta yttrande instämde herr *Bromée* i Billsta.

Herr Fredholm: Herr talman! Den siste talaren förmenade, att det finnes en väsentlig skilnad mellan enskilda personer och bolag. Ja väl, visst fins det det. Men denna skilnad är, så att säga, att hänföra till det moraliska området; i ekonomiskt hänseende deremot har jag icke funnit, att det göres någon skilnad mellan dem med afseende på det sätt, hvarpå de skola enligt lag behandlas.

För öfrigt synes det mig, som om motionären icke fäst något afseende vid hvad jag här och äfven utskottet i sitt betänkande velat betona. Det är icke frågan om att man icke kan ålägga särskilda klasser af medborgare särskilda skatter, eller att man kan lindra beskattningen, der man anser det lämpligt, såsom t. ex. i det fall, som motionären framhöll, nemligen att man beviljat stämpelfrihet för vissa lagfartsbevis och lagfartsprotokoll. Men om sådant är det icke fråga här. Motionären har icke bragt frågan in på detta område, utan velat göra en ändring i bevillningsförordningen. Men bevillningsförordningen har icke att göra med någonting annat än den direkta beskattning, som samhällets medlemmar skola utgöra till staten. Och det är i denna förordning, som jag icke vill, att man skall göra någon skilnad mellan medborgare och medborgare, enskilda och bolag. På detta område för beskattningen gäller det, att alla skola behandlas efter lika grunder.

Vill deremot motionären komma fram med ett förslag, att Riksdagen skall stifta en särskild lag för bolags beskattning, så vill jag icke nu yttra mig, om ett sådant förslag kan anses lämpligt eller ej, men det vore dock en annan sak och i alla händelser icke en åtgärd, som skulle upphäfva de gemensamma principer, som böra göras gällande i fråga om den allmänna och direkta inkomstbeskattningen till staten.

Angående särskild bevillning för bolags jordbruksfastighet.

(Forts.)

Det är denna skiljaktighet i beskattningshänseende, som motionären synes mig hafva förbisett. Men denna skilnad är i mina ögon en ytterst viktig sak att hålla fast vid. Ty i bevillningsförordningen böra vi aldrig upphäfva likställigheten mellan svenska medborgare i beskattningshänseende.

Skattelagstiftningen är i vårt land af ytterligt stor vigt och betydelse, i synnerhet hvad den direkta beskattningen angår, när vi, såsom nu är förhållandet, hafva så oändligt många och tunga indirekta skatter, som på alla håll trycka befolkningen. Vid sådant förhållande är det af desto större vigt att framhålla, att den direkta inkomstbeskattningen skall vara allmän och byggd på för alla medborgare lika grunder. Detta är den moderna princip för skattelagstiftning, som under de senaste decennierna gjort sig gällande i de flesta kulturländer, men hvilken vi ännu icke hunnit realisera i vår skattelagstiftning. Det är dock dit, vi skola sträfva. När vi vilja detta mål, gäller det att icke motverka framgången genom att stadga än den ena, än den andra undantagsbestämmelsen endast på grund af sociala hänsyn, dessa må i öfrigt vara huru berättigade som helst. Är det fråga om sociala missförhållanden, låtom oss då afhjelpa dem på andra vägar, men icke på inkomstbeskattningens väg, utan låt i så fall detta vara detta.

Jag anser det vara ytterst nödvändigt att fasthålla dessa af mig nu framhållna synpunkter, för så vidt vi någonsin skola få till stånd en beskattningsslag för inkomst, som är rättvis och trycker alla medborgare lika.

Grefve Hamilton: Den ärade motionären erinrade om att Första Kammaren år efter år afslagit herr Åkerlunds motion rörande ett närbeslägtadt ämne, och att äfven åtskilliga andra framställningar i samma syfte blifvit afvisade, samt frågade: hvad skall man göra? När den ena vägen efter den andra stänges, ha vi icke någon annan än denna.

Jag förstår icke det resonnementet. Motionären har själf sagt, att den väg, som han förordar, icke leder till målet. Men icke är det då skäl att, därför att jag icke kommer genom den och den dörren, gifva mig på en annan dörr, som är stängd. Icke finnes det rim och reson i detta.

Den ärade talaren sade, att jag icke känner till norrlandsförhållandena. Det erkänner jag villigt. Men det bevis, han därför anförde, var dock egendomligt. Han talade om att arrendatorerna icke skulle kunna förmås att betala den högre skatten, ty det vore svårt att få arrendatorer. Jag har måhända uttryckt mig något dunkelt och ofullständigt, men min mening var i alla fall att säga, att icke

*Angående
sin skild be-
villning för
bolags jord-
bruksfastig-
het.*

(Forts.)

komma bolagen att betala denna skatt. Den kommer att betalas antingen af arrendatorerna, eller af dem, som försälja fastigheterna, nemligen derigenom, att de få så mycket mindre betaldt. Och det är visst, att så kommer det att gå till.

Den ärade representanten för Valle m. fl. härad, har den vanan, att i diskussionen såsom vapen använda ett eller flera citat ur den heliga skrift, hvilket för honom ju är ganska lätt. Men detta är en temligen farlig lek, ty den boken är en stor bok, och der finnes allehanda slags vapen. Det är mig motbjudande att gifva mig in i en tonering med honom på det området, men nog skall jag svara honom denna gång. Han skall icke citera halfva bibelspråk, utan fortsätta det bibelspråk, som han citerade, och den fortsättningen lyder, att den, som intet hafver, från honom skall ock varda taget hvad han hafver. Tillämpa det här, herr kyrkoherde!

Herr Lindhagen: Herr talman! Vid hvarje riksdag framföras från norrlandsbänken klagomål öfver de missförhållanden, som yppas i Norrland, och angifvas utvägar för att råda bot derpå, men svaret från vederbörande utskotts sida blir alltid det, att dessa förslag afvika från de hvardagsvägar, hvilka vi äro vana att gå, och då motionärerna icke kunnat angifva något annat, som tilltalar oss, så kunna vi icke finna, att motionärerna förtjena afseende.

Förhållandet är emellertid det, att denna fråga är så allvarlig, att den också behöfver förr eller senare tagas i allvarligt öfvervägande. Det är icke tillräckligt, att man såsom katten kring het gröt för hvarje riksdag går kring kärnan af motionärernas förslag. I detta afseende blir det väl nödvändigt, att äfven de utskott, som hafva att behandla dessa frågor, någon gång försöka att se saken sådan den är, och i sin motivering och sin hemställan verkligen gifva ett uttryck åt att de taga saken från den allvarliga sidan.

Nu har herr Styrländer ifrågasatt, att man skulle lägga en särskild bevillning på bolag, hvarmed i detta sammanhang närmast afses skogsbolag; och denna tanke är väl icke så oäfvnen som utskottet synes anse. Dessa bolag befinna sig i en undantagsställning, i det att de kunnat genom lyckliga konjunkturer för ett mycket ringa pris slå under sig stora länderier. Men för att råda bot på undantagsförhållanden hjälper icke annat än undantagslagar. Man kan således icke åberopa sig på, att de vanliga normerna icke här passa i stycket. Det är en undantagslagstiftning, som utskottet här har att föreslå, i fall utskottet verkligen vill upptaga frågan från dess allvarliga sida.

Nu är den ju icke i och för sig obillig, den tanke, som herr Styrländer framlagt, att skogsbolag, som fått sådana stora förmögenheter i sin hand, äfven få särskildt skatta för detta. Man skulle mycket väl kunna tänka sig att på den föreslagna vägen också kunna verksamt bidra till lösningen af sjelfva hufvudfrågan, fastän det naturligtvis låter revolutionärt, men dessa frågor kunna icke lösas annat än på revolutionärt sätt, om man öfver hufvud taget kan eller vill lösa dem — jag menar att lösningen ter sig revolutionärt, från hvardaglig uppfattning, ehuru den, sakligt sedt, icke är

revolutionär, utan endast rationel och förnuftig. Dessa frågor skulle, säger jag, kunna lösas så — och tilläfsventyrs är detta ett förslag att taga fasta på — att extra bevillning skulle läggas på vissa bolags förvärf, när det öfverstiger ett visst markområde. Men denna bevillning skulle göras progressiv och slutligen blifva så stor, att det icke vidare vore någon fördel för bolagen att förvärfva mark. För dessa bevillningsafgifter skulle sedan exproprieras skogsallmänningar att läggas till byarne.

*Angående
särskild be-
villning för
bolags jord-
bruksfastig-
het*

(Forts.)

Detta är en lösning, fastän den låter fruktansvärd. Denna lösning har äfven den fördelen, att den kan genom gemensam omröstning mellan kamrarne möjligen någon gång inom en tänkbar framtid komma till utförande.

För min del vill jag uttala en liflig sympati för den tanke, som ligger bakom motionen och som afser att på ett verksamt sätt afhjelpa ett för handen varande missförhållande.

Jag anhåller, herr talman, att få yrka bifall till motionen.

Herr Holmgren: Herr talman, mina herrar! Jag vill blott med anledning af den lex, som den ärade talaren på stockholmsbänken, herr greve Hamilton, ansåg sig böra gifva mig, fästa hans uppmärksamhet dervid, att jag afsigtligt uraktlät att citera den sista delen af det bibelspråk, som jag använde, på det att han icke skulle känna sig alltför hårdt berörd, då det ju är hans, greve Hamiltons, teori, manchesterteorien, att ifrån den, som intet hafver, skall ock varda taget det han hafver. Det är just den teorien, som jag förklarade vara samhällsväldig; och således var det ju icke inkorrekt af mig att yttra mig som jag gjorde.

Herr Fredholm: Jag begärde ordet, då jag fick höra den näst siste talaren framhålla åtskilliga skäl, hvarför man borde göra afseende vid motionärens förslag. Han ville få till stånd en undantagslagstiftning för bolagen. Ja, bevars, icke skall jag sätta mig emot det; men att göra denna undantagslagstiftning i bevillningsförordningen, det är det, som förefaller mig så ytterst anmärkningsvärdt. Bevillningsförordningen är icke någon undantagslagstiftning, utan bevillningsförordningens uppgift är att vara allmängiltig för alla svenska medborgare. Här säger man: Vi skola höja skatten för bolagen; hvarför kan man då ej med lika fog säga: vi skola sänka skatten för tjenstemän, emedan det ju är en omväg, att de först taga penningar från staten och sedan betala igen en del af dem till staten. Men det är icke på det viset man stiftar rättvisa skattelagar. Här är fråga om en allmän och ren inkomstskatt, och med detta menas helt enkelt och simpelt ingenting annat, än att hvar och en skall betala skatt till staten i förhållande till sin inkomst. Nå väl, nu kan man ju, och har gjort det, uttaga en större procent skatt af den ena inkomsten än af den andra, när man t. ex. stadgar, att skatten skall utgå progressivt. Det kan man göra, men icke under annat vilkor är att stadgandet blir allmängiltigt. Men att komma och göra undantag i beskattningen af inkomst än för den ene och än för den andre, t. ex. för riksdagsmän, att de slippa skatta för sitt riksdagsmannaa-

Angående
särskild be-
villning för
bolags jord-
bruksfastig-
het.

(Forts.)

arfvode, det kan icke vara annat än origtigt, emedan det upphäver allmängiltigheten af lagen. Vill man beskatta vissa slag af verksamhet mer än annan; nå väl, då må man göra det, men man skall icke göra det genom ändringar i bevillningsförordningen, hvars enda uppgift är att stadga grunderna för en ren och allmän inkomstbevillning. Förlorar man det begreppet ur sigte, är jag rädd för att man i skattehänseende kommer in på den ena afvägen efter den andra, hvilket i tidens längd blir ytterst betänkligt för det hela.

Öfverläggningen förklarades härmed afslutad. Under densamma hade yrkats, *dels* bifall till utskottets hemställan, *dels* afslag derå och bifall i stället till den i ämnet väckta motionen. Sedan herr vice talmannen gifvit proposition å dessa yrkanden, förklarade herr vice talmannen sig anse svaren hafva utfallit med öfvervägande ja för den förra propositionen. Likväl begärdes votering, hvilken ock företogs efter följande nu uppsatta och af kammaren godkända omröstningsproposition:

Den, som bifaller hvad bevillningsutskottet hemställt i första punkten af förevarande utlåtande n:o 26, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har kammaren med afslag å utskottets hemställan bifallit den i ämnet väckta motionen.

Voteringen utföll med 101 ja-röster mot 86 nej-röster; och hade alltså utskottets hemställan bifallits.

Efter föredragning häruppå af *punkten 2* anförde

Herr Andersson i Pettersborg: Då Första Kammaren redan fattat sitt beslut och godkänt bevillningsutskottets hemställan, anser jag det icke vara mödan värdt att vidare resonera öfver utskottets utlåtande. Jag skall icke heller upptaga kammarens tid med att göra något yrkande; men jag skall be att till kommunalskattekomiténs ledamöter få göra den hemställan, att de vid upprättande af förslag till ny bevillningsförordning måtte taga i öfvervägande dessa valfrågor, som äro af mig och bevillningsutskottet påpekade, samt söka undanröjda; alla sådana tänjbara och obestämda uttryck såsom t. ex. »å orten boende». Herr talman, jag skall icke göra något yrkande eller längre upptaga kammarens tid.

Vidare anfördes ej. Punkten bifölls.

Punkten 3.

Bifölls jemväl.

§ 10.

Andra Kammarens första tillfälliga utskotts utlåtande n:o 8, med anledning af väckt motion om undervisning i teknisk hygien m. m. vid rikets tekniska läroverk, blef af kammaren bifallet; och skulle detta beslut, jemlikt 63 § 3 mom. riksdagsordningen, delgifvas Första Kammaren.

§ 11.

På föredragningslistan fans vidare upptaget lagutskottets utlåtande n:o 27, i anledning af väckta motioner angående ändringar i gällande lagstiftning om väghållningsbesvärets utgörande. *Angående revision af vägagen.*

Utskottet, som till behandling fått mottaga särskilda inom denna kammare afgifna motioner, åsyftande ändringar i eller tillägg till gällande lagstiftning angående väghållningsbesvärets utgörande på landet, hemställde i ofvanberörda utlåtande,

att Riksdagen, i anledning af samtliga förevarande motioner, ville i skrifvelse till Kongl. Maj:t anhålla, att Kongl. Maj:t täcktes föranstalta om revision af lagen angående väghållningsbesvärets utgörande på landet den 23 oktober 1891 samt för Riksdagen framlägga det förslag till ändrade bestämmelser i nämnda lag, hvartill en dylik revision kan föranleda.

Sedan denna utskottets hemställan blifvit föredragen, anförde

Herr Lindblad: Jag skall icke tillåta mig någon detaljkritik af motiveringen i utskottets betänkande, om också skäl dertill kunde förefinnas, och jag skall ej heller inlåta mig på någon polemik om vissa ändringsförslag, som icke vunnit utskottets gillande. Ty då jag väckte min mycket utförliga motion, var det ingalunda i den föreställningen, att de många der upptagna ändringarna skulle vinna utskottets bifall, utan det var endast en önskan från min sida att, då jag en gång förut motionerat i frågan, fortfarande draga mitt strå till stacken och påvisa, hurusom inom åtminstone en ort vissa ändringar åstundades, som kanhända förut icke blifvit framhållna. Att utskottet nu icke har kunnat godkänna dessa mer än till någon mindre del, har enligt mitt förmenande egentligen visat, i hvilken svag ställning en enskild motionär befinner sig, och att någon lagändring i detta fall icke kan ske på enskildt initiativ, utan måste komma ifrån regeringen. Emellertid då nu slutet är godt i utskottets betänkande, och i klämman påyrkas en revision af lagen i dess helhet, skulle jag ju kunna nöja mig med att helt enkelt yrka bifall till denna utskottets hemställan. Jag vill dock visa, att utskottets hållning icke i allo varit konsekvent. År 1895 började motionerna om vägagen, i det att ändring föreslogs i § 63. Men utskottet ville icke vara med om en sådan ändring. Följande år 1896 föreslogs samma ändring, och då tog utskottet densamma. Endast en enda reservation fans an-

Angående
revision af
väglagen.
(Forts.)

tecknad, som rörde sig om en mindre detalj. År 1897 ville utskottet icke vara med om någon ändring. 1898 föreslogos ganska många partiella ändringar, och en reservant förordade allmän revision. År 1899 föreslogos likaledes åtskilliga partiella ändringar. Under hela denna tid hafva emellertid de framställda förslagen icke ledt till någon Riksdagens åtgärd. Nu i år har ändtligen utskottet ställt sig på den allmänna revisionens ståndpunkt; och då synes det mig, att särskildt denna kammare, derifrån — så vidt jag kan erinra mig — samtliga motionerna kommit, bör taga fasta på utskottets tillstyrkan och med begagnande af densamma få lagen skickad till regeringen för att derifrån förvänta förslag till frågans definitiva lösning.

Jag skall icke förlänga debatten om denna segslitna fråga, men då jag nu har ordet, skall jag sluta med en vädjan till dem af kammarens ledamöter, som icke haft direkta anledningar att särskildt sätta sig in i vägförslaget och speciellt väglagen, att de ville förena sig med dem, som i likhet med lagutskottet yrka på en allmän revision.

Det skulle vara för att få ett slut på de många årligen återkommande motionerna. Visserligen heter det, att i tveksamma fall bör man icke handla — det är en gammal god regel. Här behöfver dock knappt råda någon tvekan, om att ändring bör ske. Det är hufvudsakligen *sättet* och *omfånget* för en revision, om hvilket vi tvista. Jag kan försäkra eder, mina herrar, att vi landtmän kunna icke bli ense om denna fråga, förr än den kommer från regeringen, förr än vi derifrån få ett verkligt förslag att ena oss om.

Jag ber att helt kort få yrka bifall till utskottets hemställan.

Herr *Emthén* instämde i detta yttrande.

Herr Eriksson i Elgered: Herr talman! Det slut, till hvilket utskottet kommit i sitt utlåtande, kan jag vara med om. Deremot kan jag icke vara med om de uttalanden utskottet gjort vid de särskilda paragraferna. Synnerligast vänder jag mig härvidlag mot utskottets yttrande vid 60 paragrafen, sid. 34, der vi läsa följande:

»Att utan åtskilnad för hela vårt land höja det bidrag, som staten lemnar dem, hvilka fullgöra vägunderhållet in natura, kan utskottet icke tillstyrka, då många väghållningsdistrikt finnas, der vägunderhållet, delvis till följd af de rikliga bidragen till vägkassan från andra beskattningsföremål än jordbruksfastighet, icke är så betungande, att något ytterligare understöd från statens sida synes nödvändigt.»

Hvad jag har häremot är först och främst, att detta förslag skulle omöjligen kunna vinna Riksdagens bifall, derest det nu genomginge kamrarnes skärself, remitterades till en komité för att utredas och slutligen framlades af Kongl. Maj:t i en proposition. Här föreligger nemligen ett speciellt norrländskt intresse, som kanske icke ens gäller hela Norrland, utan endast en del deraf — ett intresse, som finge hela det öfriga landet emot sig. Jag kan icke tänka mig, att det stora flertalet af landtmännen i denna kammare under sådana förhållanden skulle godkänna förslaget i fråga. Så-

lunda redan ur denna synpunkt stöter det enligt mitt förmenande på orimliga svårigheter och kan icke genomföras. Måhända ha lagutskottets ärade ledamöter — särskildt från ett visst håll — insett detta och tyckt, att det ej vore farligt att göra ett medgifvande för ett förslag, som komme att stranda på sin egen orimlighet.

Ej endast ur denna synpunkt emellertid anser jag det föreliggande förslaget orimligt. Det är orimligt äfven ur en annan synpunkt. Så vidt jag förstår saken, skulle man härmed uttala en helt ny princip, nemligen den, att staten skulle gifva ett slags understöd, naturligtvis ett slags nödunderstöd, om jag så får säga — jag vill ej begagna ordet fattigunderstöd — i alla fall ett slags understöd. Derest detta förslag vunne erkännande af statsmagterna, skulle man förkasta den goda princip, man gaf erkännande åt, då man antog 60 paragrafen i väglagen, som säger, att staten skall bidraga med en tiondedel af kostnaden för sommarvägunderhålningen. Jag vill för min del icke vara med om att slå omkull den principen. Jag tror, att statsmagterna med denna bestämmelse velat tydligt visa, att det är en gärd af billighet och rättvisa, när staten deltagar i kostnaderna för väghållningen. Om detta är rättvist och om väghållningen är en orättvis börda, som legat på våra jordbrukare, bör man successivt genomföra en öfvergång från orättvisa till rättvisa genom att öka statens bidrag. Här om säger utskottet först och främst, att det ej kan vara med om detta hvad beträffar hela vårt land, därför att åtskilliga orter genom lagen fått så rikliga bidrag, att det ej behöfs. Det är besynnerligt, att lagutskottet, som har så riklig tillgång till källor, statistik och annat bevismaterial, har framkastat ett så löst påstående. Jag hoppas, att när lagutskottet utan vidare framkastar ett sådant påstående, det ock finnes skäl därför. Något sådant har utskottet emellertid ej lemnat. Jag tror i stället, att de bidrag, som komma från andra håll, gå åt till täckande af kostnaderna för administration o. s. v., så att det sannerligen blir högst litet kvar till utdelning. Om också det skulle hända, att dessa bidrag på några orter äro större, så frågas: skall hela det öfriga landet lida därför? Principen att staten skall deltaga i kostnaden för vägunderhållet synes mig man bör fasthålla vid. Den nuvarande bestämmelsen om att staten bidrager med en tiondedel af kostnaden synes mig dock böra ändras till två tiondedelar, såsom motionärerna föreslagit. När en revision af väglagen nu är ifrågasatt, tycker jag, att man bör höja statsbidraget från en till två tiondedelar, för att icke säga mer. Längre vågar man väl icke gå.

Vidare säger utskottet: »Deremot kan utskottet icke tillstyrka, att statsbidrag lemnas till vinterväghållningen». Hvarför det då? När staten vill bidraga till sommarvägunderhållet, synes det mig, att den med lika fullt skäl bör bidraga till vinterväghållningen. Saken är den, att man vet, att vinterväghållningen kanske kommer att blifva långt dyrare än sommarväghållningen. Det är farligt — allra helst när man vill använda statens alla direkta och indirekta inkomster för att fastslå militära utgifter — det är farligt att gifva sig in på en rättvis princip! Säkert är att lagutskottet — hur reformvänligt det annars än kan vara — icke skall kunna frigöra sig

*Angående
revision af
väglagen.
(Forts.)*

Angående
revision af
väglagen.
(Forts.)

från känslan häraf. Tro herrarne att frågan är död, äfven om en revision kommer till stånd och det inkommer förslag till Riksdagen om en lagändring? Tro herrarne verkligen, att det skulle blifva tyst med saken då? Nej, ingalunda! Denna fråga skall komma åter och åter, tills den slutligen finner sin lösning.

Redan då komiterade hade sig uppdraget att utreda frågan om väglagen, uppgingo kostnaderna för vårt lands vägar till 7 millioner. För närvarande äro likväl förhållandena helt andra. Först och främst ha många nya vägar tillkommit, som icke funnos då. Vidare bör man taga i betraktande, att arbetsprisen för såväl kördagsverken som personliga dagsverken stigit betydligt sedan den tiden. Det är derfor alls icke för mycket att antaga, att vägunderhållet i närvarande stund kan uppskattas till mellan 14 och 15 millioner kronor. Det lilla bidrag, som tillerkänts från statens sida eller från skattebidragande, är icke tillräckligt i förhållande till det understöd som behöfts, det är ett faktum. Jag yrkar derfor, herr talman, på återremiss af lagutskottets föreliggande betänkande, på det att vi må få 60 paragrafen omredigerad.

Herr Bengtsson i Bjernalt: Då jag är en af dem, som under-tecknat en motion i föreliggande fråga, ber jag att få säga några ord. Väglagen har ju i flera år varit ämne för motioner, och äfven jag har motionerat om revidering. Ändtligen har nu frågan kommit i det läge, att utskottet tillstyrkt ett skrivelseförslag till Kongl. Maj:t. Om detta skrivelseförslag antages af båda kamrarne, vill jag endast hafva den önskan uttalad, att, i den händelse en komité tillsättes för revidering af väglagen, denna komité måtte bestå af representanter för de olika delarne af landet, af personer som ha olika intressen för väghållningen och den olika underhållsskyldighet, som härvidlag kan komma i fråga.

Jag vill härmed, herr talman, be att få uttala såsom ett önskemål, att detta mitt yrkande måtte få åtfölja skrivelseförslaget, i den händelse kamrarne antaga detsamma.

Jag vill icke längre upptaga herrarnes tid, utan ber endast att få yrka bifall till utskottets hemställan.

Herr Sandquist: Herr talman! Ut klämman af sitt utlåtande hemställer lagutskottet: »att Riksdagen, i anledning af *samliga* förevarande motioner, ville i skrivelse till Kongl. Maj:t anhålla, att Kongl. Maj:t täcktes föranstalta om revision af lagen angående väghållningsbesvärets utgörande på landet den 23 oktober 1891 samt för Riksdagen framlägga det förslag till ändrade bestämmelser i nämnda lag, hvartill en dylik revision kan föranleda.»

Jag har icke begärt ordet för att klandra denna hemställan, ty jag är fullt belåten med densamma. Jag ber derjemte att få hembära min tacksamhet till lagutskottet, därför att det vidblifvit sin vid föregående riksdagar uttalade åsigt, särskildt rörande äskad förändring utaf den 6 §. Men jag har begärt ordet med anledning af den mening utskottet uttalat i fråga om den af mig för andra gången väckta motionen, deri jag yrkat på en ändring af 63 § i syfte att till denna

§ få följande tillägg: »Stående dock väghållningsskyldige fritt att sjelfva ombesörja vägskattens debitering, indrifning och redovisning, med rättighet att få de resterande utskylderna indrifna, på sätt om resterande kommunala utskylder stadgad är.»

Utskottet säger härom:

»Utskottet vidhåller sin vid föregående tillfällen uttalade åsigt, att en lagändring i det syfte, som af motionärerna ifrågasatts, icke är lämplig.

Uppbörd genom vägstyrelse skulle vara förenad med stora olägenheter, vida större än dem, som åtfölja det nu stadgade uppbörds-sättet genom kronobetjeningen.»

Huru kan, frågar jag värdsamt, lagutskottet försäkra detta? Har man redan försökt tillämpa paragrafen med det af mig föreslagna tillägget och funnit att olägenheterna då varit större än de för närvarande äro? Jag har här i min hand en instruktion för ett väghållningsdistrikt, en instruktion, som är fastställd af landshöfdingeembetet i Upsala. Deri uttrar sig länsstyrelsen sålunda: »Länsstyrelsen har tagit de afgifna instruktionsförslagen i öfvervägande och anser det i 63 § i lagen om väghållningsbesvärets utgörande på landet den 23 oktober 1891 förekommande stadgande om vägskattens debiterande och uppbärande på sätt om landstingsmedel finnes bestämdt icke lägga hinder i vägen för att, på sätt styrelsen föreslagit, nämnda skatt skall debiteras och uppbäras omedelbart genom vägstyrelsen.» Detta uttalande gjordes af nämnda landshöfdingeembete, då det faststälde förslag till instruktion för Vendels väghållningsdistrikt. Af det citerade finna vi således, att, i fråga om vägskattens debitering och uppbäring, länsstyrelsen i Upsala hyst en annan mening än lagutskottet. Jag har också i min motion anført, att vid tiden strax efter väglagens tillkomst medgaf ock undantagsvis Kongl. Maj:ts befallningshafvande i Stockholms län väghållningsskyldige inom ett väghållningsdistrikt, nemligen Väddö och Häfverö socknars väghållningsdistrikt, frihet att sjelfva ombesörja, på sätt de bäst funno lämpligt, vägskattens debitering, indrifning och redovisning. Någon olägenhet af detta tillvägagångs-sätt har icke heller förnummits från Vendels socken. Inom det väghållningsdistrikt, som jag nu tillhör, eller Börstils sockens, går det också utmärkt bra. Endast för ett inom sistnämnda sockens väghållningsdistrikt liggande mindre hemman ha väghållningsskyldige vägrat erlægga vägskatt för att sålunda enligt 63 § framtvinga tvångsuppbördssättet. Men denna lilla förlust gör man dock gärna för fördelen att omedelbart få indrifva skatten.

Vidare säger utskottet i fråga om herr Lindblads i samma syfte som min afgifna motion: »Och hvad angår vägskattens uppbörd genom kommunalnämnd, så skulle i det fall, att väghållningsdistriktet består af allenast en kommun, det möjligen utan afsevärda olägenheter låta sig göra att åt kommunalnämnden uppdraga vägskattens debitering, uppbörd och redovisning. Men detta är ett undantagsfall. I de ojemförligt flesta fall äro flera kommuner förenade till ett väghållningsdistrikt, och mångenstädes är kommunernas antal inom distriktet ganska stort. I sådana distrikt skulle det af motionärerna ifrågasatta förfarandet medföra omgång och svårigheter, ej minst för

*Angående
revision af
väglagen.
(Forts.)*

Angående
revision af
väglagen.
(Forts.)

vägstyrelsen, som finge skriftvexla med alla de särskilda kommunalnämnderna i stället för, såsom nu, med en enda myndighet.»

Hur kan lagutskottet på förhand veta detta? Och jag tillåter mig äfven fråga: har lagutskottet alltid varit af samma mening? Nej, visst icke! Vid 1896 års riksdag hemställde utskottet i anledning af fyra särskilda inom Andra Kammaren väckta motioner: »att Riksdagen ville, i anledning af herrar Nilssons, Ericssons, Eliassons och Larssons förevarande motioner, för sin del antaga följande

Lag

angående ändrad lydelse af 63 § i lagen angående väghållningsbesvärets utgörande på landet den 23 oktober 1891.

Härigenom förordnas, att 63 § i lagen angående väghållningsbesvärets utgörande på landet den 23 oktober 1891 skall hafva följande ändrade lydelse:

63 §.

Konungens befallningshafvande ombesörjer, på vägstyrelsens derom framställda begäran, att vägskatten varder genom vederbörande, i sammanhang med kronoskatterna, debiterad, indrifven och redovisad, på sätt om landstingsmedel är föreskrifvet. De väghållningsskyldige ege dock vid sammanträde, hvarom i 58 § förmåles, bestämma, att vägskattens debitering, uppbörd och redovisning skall verkställas genom kommunalnämnd mot ersättning enligt öfverenskommelse; och gälle i ty fall i fråga om debitering och uppbörd så ock om indrifning af restantier i tillämpliga delar hvad beträffande kommunalutskylder finnes stadgadt.

Konungens befallningshafvande eller, der uppbörden sker genom kommunalnämnd, de väghållningsskyldige ega att förordna om afskrifning af sådana afgifter till vägkassan, som i anseende till bristande tillgång icke kunnat indrifvas.»

Sådan var då lagutskottets mening rörande äskadt tillägg till 63 § i väglagen, gående ut på *större frihet* för väghållningsskyldige med afseende på vägskattens debitering, uppbörd och redovisning. Flere af denna kammars mera framstående ledamöter, deribland herr Pehrson i Törneryd, voro ock af samma mening. Jag tillåter mig att för kammaren citera, hvad denne ärade ledamot då anförde, emedan jag vet, att hans ord äfven vid detta tillfälle måste betyda något för den händelse lagen kommer att blifva föremål för komité-behandling. Han yttrade nemligen bland annat:

»Jag kan icke förstå, att man skall behöfva motsätta sig anlitandet af denna utväg derför att den icke lämpar sig för alla väghållningsdistrikt inom landet, nemligen äfven för de distrikt, som omfatta många kommuner. Denna utväg, att anlita kommunalnämnden, är ju icke obligatoriskt föreskrifven, utan bestämmelsen härom lemnar fullkomligt frivilligt val, så att, om man icke anser den här föreslagna anordningen lämplig eller nyttig för vägdistriktet, man har den gamla utvägen kvar att få vägskatten utdebiterad och redovisad genom Konungens befallningshafvande. Hvad kan man då begära mera?»

Häri instämmer jag till fullo. Efter slutad debatt biföll också kammaren till och med utan votering utskottets hemställan.

Såsom jag i början af mitt anförande antydde, förklarar jag mig fullt nöjd med utskottets slutkläm och anhåller att få yrka bifall till densamma. Jag har dessutom med mitt yttrande velat *upptriska minnet* af huru såväl lagutskottet som Andra Kammaren i denna fråga tänkte och handlade för cirka fyra år sedan.

*Angående
revision af
väglagen.
(Forts.)*

Herr Hjelmérus: Herr talman, mina herrar! Såsom redan framhållits, har lagutskottet i anledning af samtliga afgifna motioner om ändringar i eller tillägg till gällande lagstiftning angående väghållningsbesvärets utgörande på landet föreslagit en skrivelse till Kongl. Maj:t med anhållan, att Kongl. Maj:t täcktes föranstalta om revision af lagen angående väghållningsbesvärets utgörande på landet den 23 oktober 1891 samt för Riksdagen framlägga det förslag till ändrade bestämmelser i nämnda lag, hvartill en dylik revision kan föranleda. Mot denna utskottets hemställan har jag för min del ingenting att erinra, utan jag är dermed temligen belåten. Men när jag ser på de särskilda uttalandena, som lagutskottet gjort vid de olika paragraferna i lagen, så förekommer der åtskilligt, mot hvilket, enligt min tanke, väsentliga erinringar kunna göras.

Min motion har särskildt afseende på 60 §. Jag har i densamma föreslagit, att man skulle utbyta det nu utgående statsbidraget af en tiondedel af den för vägunderhåll in natura uppskattade kostnad mot ett annat, som vore jemnt dubbelt så stort, eller mot en femtedel. Lagutskottet har emellertid icke ansett sig kunna gå så långt, att det, om jag så får säga, utefter hela linien kunnat föreslå ett bidrag af en femtedel, utan det säger, att en tiondedel är det högsta belopp, som det utan åtskilnad kan föreslå för hela landet. Men härutöfver vill utskottet i stället, att staten skall lemna större bidrag till de distrikt, der vägbördan vore mest tryckande. Detta bidrag skulle då lemnas på så sätt, att Riksdagen till regeringens förfogande stälde ett särskildt anslag, från hvilket Kongl. Maj:t, efter pröfning i hvarje särskildt fall, kunde låta utanordna detsamma.

Det förvånar mig högeligen, att lagutskottet så envist motsatt sig en så behjertansvärd reform af den nämnda paragrafen som den, jag och mina medmotionärer begärt. Det är möjligt, att man med tiden kan få höra ett annat resonnement än detta, ty ett sådant har förts och föres fortfarande utom Sveriges gränser. I de flesta stater på kontinenten har kronan öfvertagit underhållet af alla de större vägarne eller alla sådana vägar, som här motsvaras af landsvägar. Man menar der, att de allmänna vägarne skola underhållas af det allmänna, d. v. s. af staten, och att de enskilda vägarne skola underhållas af den enskilde, d. v. s. af jordegaren eller jordinnehafvaren. Detta är icke orimligt. Och den dag kan komma, då ett sådant tal af Riksdagen skall gillas. Det är icke omöjligt, att denna fråga kan komma att utveckla sig på samma sätt som grundskattefrågan. Då jordegarna här till en början framstälde den mycket blygsamma fordran att få grundskatterna aflösta, möttes de ständigt af ett blekladigt nej. Men sedan deras fordringar hade stegrats derhän, att

Angående
revision af
väglagen.
(Forts.)

man begärde grundskatternas afskrifning, måste man slutligen lyssna till deras framställning och bifalla densamma. Jag finner det förvånande, att icke lagutskottet nu kan taga denna fråga på ett annat sätt än det gör. Om lagutskottet ginge oss motionärer en liten smula längre till mötes, skulle, åtminstone för den närmaste tiden, en viss belåtenhet och tillfredsställelse uppkomma, och man skulle då slippa dessa ständigt återkommande väglagsmotioner.

Angående det sätt, som utskottet här föreslagit med afsende å det ökade bidragets bestämmande, vill jag säga, att herrarne torde väl dock hafva i minne det bestämmande af ersättningen för rust- och roteringsbesvärerna, som nyligen blifvit af Kongl. Maj:t verkstäldt. Jag tror ej att det har ledt till så stor belåtenhet, att det manar till alldeles omedelbar efterföljd. Jag har tvärtom den uppfattningen, att öfver hela landet förmärkes ett missnöje i anledning af bestämmandet af ersättningen för såväl rustnings- som roteringsbesvärerna. Att här komma och draga in ersättningen för vägunderhållet under alldeles enahanda bestämmelser, d. v. s. hänskjuta den saken till Kongl. Maj:ts afgörande, synes mig vara allt annat än tillfredsställande, och jag vill därför för min del alldeles bestämdt protestera mot att lagen ändras i den riktningen.

Jag skall för öfrigt icke inlåta mig på de andra paragraferna. Men jag kan icke underlåta att uttala, att det är med en viss förundran som jag ser, huru ofantligt många af de föreslagna ändringarna blifvit af lagutskottet afstyrkta. Det blir icke mycket att revidera, i fall man endast skall ändra de få paragrafer, der lagutskottet bejakat ändringsförslagen. Men det kan väl i alla fall leda till någon förbättring, och jag skall därför för min del gerna yrka bifall till lagutskottets hemställan.

Herr Anderson i Hasselbol: Herr talman! Då jag fick se detta lagutskottsbetänkande och fann, att utskottet varit enigt om att hemställa om en skrifvelse till Kongl. Maj:t med begäran om en revision af väglagen, var det icke utan, att jag kände mig rätt belåten, ehuru icke allt af det, som jag ansett böra ändras, hade af lagutskottet blifvit tillstyrkt.

I synnerhet i fråga om 60 § hade jag gerna önskat, att lagutskottet hade gått lika långt som jag gjort i min motion. Men jag förstår, att för att få ett enigt lagutskott måste denna kammarens män finna sig i Första Kammarens åsikter och uttalanden, och som jag nu hört, att Första Kammaren bifallit skrifvelseförslaget, kan jag icke annat än anse, att utskottet varit lyckligt i sina uttalanden.

Det är sannerligen mycket viktigt och nödvändigt att få en ändring i väglagen, och som det synes vara en omöjlighet att få någon sådan genomförd, förrän Kongl. Maj:t utarbetat förslag dertill, vill jag för min del finna mig uti det, som lagutskottet här har föreslagit, och jag yrkar därför bifall till utskottets kläm, d. v. s. angående en skrifvelse till Kongl. Maj:t i förevarande afseende. En återremiss tjenar ju till ingenting, då Första Kammaren redan antagit utskottets förslag.

Herr Widén: Herr talman, mina herrar! Ehuru jag i denna fråga måhända icke kommer att göra något yrkande, har jag dock begärt ordet för att framlägga den åsigt, som jag rörande denna sak har erhållit på grund af den tillämpning af väglagen, som ålegat mig som tjänsteman. Jag har tillika gjort det, för att det icke måtte stå oemotsagdt, att med den nu föreslagna skrivelsen allt skulle vara så synnerligen väl bestämdt.

Dervid vill jag uttala som min åsigt, att jag icke finner lagutskottets framställning rörande denna fråga vara så särdeles väl grundad. Jag vill tillägga, att hela den behandling, som lagutskottet äfven under alla de föregående riksdagar, då denna fråga har varit före, egnat densamma, icke heller synes mig ha varit så särdeles god — den har åtminstone varit synnerligen vacklande — och jag finner dess framställning till årets Riksdag stå i öfverensstämmelse med den föregående behandlingen. För att motivera ett sådant uttalande, torde det vara nödvändigt att något se på den behandling, som lagutskottet egnat de tidt och ofta återkommande väglagsmotionerna. Sådana hafva — såsom motionären herr Pehrson i Törneryd också anmärker — varit framställda vid riksdagen 1893 och sedan alla riksdagarne från och med 1895 till och med den närvarande. Vid de två första riksdagarne, 1893 och 1895, afslog utskottet motionerna hufvudsakligen på det skäl, att det enligt utskottets mening borde betraktas som mindre riktigt att redan då, när väglagen icke ens kommit att på alla orter träda i full tillämpning och innan man hunnit bilda sig en djupare uppfattning af lagens verkningar, vidtaga förändringar, hvilkas behöflighet icke vore ådagalagd. Vid riksdagen 1896 tillstyrktes en af de då väckta motionerna, men de öfriga afslogos af utskottet på ungefär enahanda skäl. 1897 yttrade deremot utskottet, att »då de ändringar, som utskottet ansett sig kunna förorda, icke synas vara af någon synnerlig vikt eller betydelse, anser utskottet vara skäl att än ytterligare uppskjuta hvarje ändring i berörda lag, intill dess tidpunkten för en genomgående revision af densamma kan prövas vara för handen». Der syftade utskottet således på en allmän revision. 1898 deremot säger utskottet: »Någon allmän revision har emellertid utskottet ej ansett sig ha anledning att tillstyrka, då de ändringsförslag, som utskottet godkänt, endast beröra detaljbestämmelser uti väglagen och icke afse rubbning af några lagens hufvudgrunder.» Och sedan kommer utskottet med speciella ändringsförslag. Från denna utskottets hemställan var en dess ledamot skiljaktig och yrkade allmän revision. 1899 kom utskottet återigen med detaljförslag, hvarvid dock Första Kammarens utskottsledamöter hade en skiljaktig mening och ansågo, »att utskottet, då något förslag om allmän revision af väglagen nu icke föreligger, bort — — — — — hemställa, att motionerna i fråga icke nu må till någon Riksdagens åtgärd föranleda». Som herrarne behagade finna, har utskottet sålunda ibland antyd, att det ville ha en allmän revision, och ibland sagt, att en sådan icke borde ske, och då i stället kommit med detaljförslag. Vid årets riksdag har utskottet nu kommit med förslag om

*Angående
revision af
väglagen.
(Forts.)*

Angående
revision af
väglagen.
(Forts.)

skrifvelse till Kongl. Maj:t med begäran om en allmän revision af väglagen.

Ser man till, på hvilka grunder utskottet stöder ett sådant yrkande, kan jag för min del icke finna dem annat än ganska svaga. Här har af motionärerna yrkats ändring i icke mindre än 20 af väglagens 85 paragrafer. Utskottet har af dessa förslag endast godkänt ändringar i 7 paragrafer; detta kan ju icke gerna utgöra någon grund för revisionen. Men det kanske finnes andra skäl för en revision. Utskottet har kanske ansett, att lagens hufvudgrunder böra ändras? Nej, utskottet utsäger uttryckligen, att lagens hufvudgrunder *icke* böra ändras. Då emellertid utskottet förmodligen funnit de af utskottet förordade, ofvan berörda ändringarna icke vara tillräckliga motiv för revisionsförslaget, tillägger detsamma vidare, att utom dessa skulle möjligen andra ändringar i väglagen kunna göras. Ja, det är ju icke omöjligt, att de af utskottet förordade detaljändringarna kunna föranleda andra ändringar, men det är väl därför icke skäl att komma med en allmän revision.

Vidare säger utskottet, att »den tanken ligger nära, att en af Kongl. Maj:t ävägabragt fullständig utredning i frågan skall ådagalägga behöfligheten af flera ändringar i nämnda lag än dem, som beröras utaf de af utskottet tillstyrkta detaljändringarna». Detta uttalande af utskottet måste anses högst egendomligt; då utskottet vid granskningen af så många och ganska genomgående ändringsförslag i väglagen icke har funnit flera än sju värda beaktande, så torde väl också kunna antagas, att väglagen af utskottet blifvit tillräckligt fullständigt genomgången, så att åtminstone *utskottet* borde sakna skäl för sitt ofvan anförda uttalande.

För min del kan jag sålunda icke alls finna, att utskottet här framställt något verkligt skäl för en allmän revision af väglagen och för den vidtutseende apparat, som eu sådan revision sätter i sigte, nemligen en komité. Det synes mig, som om en af motionärerna, herr Pehr Pehrson i Törneryd, mycket bättre träffat det rätta i sitt förslag, der han också föreslår en skrifvelse till Kongl. Maj:t med begäran om en revision, men dervid bestämdt uppgifver, i hvilka hänseenden han vill hafva denna revision till stånd. Detta skrifvelsförslag skulle, åtminstone formelt taget, se mycket bättre ut än det, som lagutskottet föreslagit.

Men jag vill icke heller vara med på sistnämnda förslag; och det beror derpå, att jag anser, att tidpunkten för en revision nu icke är lämplig. Som bekant, har väglagen ännu icke varit gällande i mer än fem år, och erfarenheten i de stadganden, der väglagen kommit med något nytt, är sålunda icke särdeles stor. Ser man på de önskemål, som här i motionerna ha framställts, så finner man, om man undantager några få i fråga om smärre detaljsaker, att de hänföra sig till förhållanden, som existerade långt innan den nya väglagen kom till stånd och hvilkas tillvaro icke beror på denna lag, utan på den fortgående utvecklingen i kommunikationsväsendet, och som skulle framträdta, vare sig man fått någon väglag eller icke. Jag håller före, att denna omständighet gör, att en revision af väglagen icke bör ske redan *nu*, och det så mycket mera, som det är min fulla öfver-

tygelse, att när väglagen kommit till en mera allmän och långvarigare tillämpning — som bekant pågå nu i en stor del väghållningsdistrikt vägdeltningar, hvilka icke äro avslutade — skall den större erfarenheten af väglagens verkningar till äfventyrs gifva vid handen, att väglagen i ett eller annat afseende, der den verkligen har kommit med något *nytt*, möjligen skulle behöfva en revision. Jag vill härvidlag framhålla, att det redan nu finnes antydningar till att de stadganden, som i väglagen finnas angående fördelningen af de bidrag, som komma från industriella verk och dylika icke in natura väghållningspligtige, möjligen icke äro fullt rigtiga. Det skulle möjligen kunna finnas skäl att återgå till väglagskomiténs förslag, att väghållningsdistrikten i afseende å vägskatten, och således också i fråga om bidragen från de industriella verken, skulle ordnas länsvis och icke som nu i regel häradsvis, hvaremot det senare möjligen kunde bibehållas i afseende å sjelfva vägunderhållet in natura. Jag menar visst icke, att en sådan förändring bör vidtagas, men det kunde ju i *framtiden* visa sig lämpligt; och jag anser i alla händelser för min del, att man icke har vunnit tillräcklig erfarenhet i detta viktiga stycke.

Som jag redan antydtt, äro de nya vägdeltningarna inom åtskilliga distrikt ännu icke avslutade, och den erfarenhet, som kan hemtas från verkningarna af dessa vägdeltningar, är därför icke stadgad. — En del andra bestämmelser i den nya väglagen hafva också haft aldeles för kort tid att verka, för att man skulle kunnat hinna se, huruvida de tarfva någon förändring eller ej. Det är fara värdt, att om vi *nu* få en revision och väglagen sedan får tillämpas några år till, så finner man, att åter en revision aflagen är behöflig, men då i helt andra afseenden, än hvad nu blifvit föreslaget.

Med denna ståndpunkt i frågan skulle det för mig ligga närmast till hands att framställa yrkande på återremiss. Jag anser nemligen, att en återremiss skulle vara så mycket mera befogad, som jag icke heller för min del vill påstå, att icke en del detaljändringar i väglagen behöfvas och skulle lända till dess förbättrande. Jag skulle också kunna vara med om en återremiss i det afseende, som lagutskottet på sid. 34 i sitt betänkande antydtt, då det på tal om den ojemna fördelningen af väghållningsbördan inom olika trakter af vårt land yttrar: »Deremot anser utskottet det rättvist och billigt, att staten till de distrikt, der vägbördan är mest tryckande, lemnar större bidrag, än nu eger rum.» Jag anser sålunda, att en återremiss i syfte att erhålla förslag å de ändringar i väglagen, som nu anses behöfliga, skulle varit det viktigaste och lämpligaste; då hade Kongl. Maj:t fått veta, i hvilka hänseenden väglagen behöfde ändras. Nu är utskottets förslag så ofullständigt motiveradt, obestämdt och sväfvande, som gerna möjligt kan vara.

Då emellertid förslaget gått igenom i Första Kammaren och då det väl torde vara möjligt, att jemväl en stor del af ledamöterna af Andra Kammaren anser, att en revision, låt vara på den ofullkomliga grund som den här af utskottet framlagda, verkligen bör komma till stånd, skall jag för min del icke göra något yrkande. Men jag har — som sagdt — icke velat låta det stå oemotsagdt, att detta skrifvelseförslag skulle, sådant det nu föreligger, hafva skäl för sig

Angående
revision af
väglagen.
(Forts.)

Angående
revision af
väglagen.

eller att dermed i fråga om nya väglagen allt skulle blifva väl bestådt.

(Forts.)

Herr Pettersson i Österhaninge: Då den nu gällande väglagen antogs, tillät jag mig föra de aflägsset belägna skärgårdssocknarnes talan i syfte att åstadkomma någon lindring i den för dem särskildt betungande väghållningsbördan, för dem så mycket känbarare, som de i allmänhet icke ha tillfälle att utgöra denna skyldighet in natura, utan måste ligga i händerna på entreprenörer, som bestämma prisen. Man hänvisade mig då till lagens 12 § och sade, att den just var skriven med tanke på dessa, i det att denna paragraf stadgade, att jordbruksfastighet, som vore afsides liggande från densamma tilldeladt vägstycke eller eljest obehvämt belägen med afseende å fullgörandet af dess vägunderhåll in natura, finge i stället bidraga med penningar efter det belopp, hvartill underhållskostnaden bestämdes af den särskilda nämnden. Om man emellertid närmare granskar innehållet i denna paragraf, så finner man, att vid denna förmåns åtnjutande är fäst ett väsentligt vilkor, ett vilkor, som nära nog neutraliserar det skydd, af hvilket antydda fastigheter eljest skulle komma i åtnjutande; och detta vilkor lyder så: »om vägstyrelsen dertill samtycker»!

En af motionärerna, herr Lindblad, påyrkar nu en ändring i denna paragraf, gående derpå ut, att vägstyrelsen skulle vara skyldig att gå sådana väghållares önskan till mötes. Utskottet anser sig emellertid kunna konstatera, att »någon olägenhet lärer dock i allmänhet icke derigenom förorsakas vederbörande väghållningsskyldige, enär det väl torde vara regel, att fastigheter, som sålunda få vägstycken utom socknen, icke derigenom komma att ligga på större afstånd från sina väglotter än de fastigheter, hvilka tilldelats vägstycken inom socknen». Ja, mina herrar, om detta kan anses vara *regel*, hvilket jag nog tror, så gifvas dock ganska beaktansvärda undantag; och till dessa undantag räknar jag dessa små, fattiga skärgårdsbhemman, hvilka ha föga eller ingen nytta af allmänna landsvägen, men dock få bidraga till densamma underhåll.

Nu säger visserligen utskottet med afseende å vägstyrelsens samtycke, att vägstyrelsen »icke lärer underlåta att, om verkligt behof förefinnes, gifva sitt tillstånd till en väghållares begäran att få bidraga med penningar i stället för att fullgöra vägunderhållet in natura. För min del känner jag mig emellertid ej lugnad af en sådan försäkran, och jag tror ej heller, att innehafvarne af dessa hemman känna sig lugnade deraf. Det behöfves nog en annan garanti än vägstyrelsens godtfinnande; och det är därför jag velat framhålla denna omständighet, på det densamma måtte tagas i betraktande vid den revision af väglagen, som af utskottet tillstyrkts.

Till denna utskottets hemställan ber äfven jag att få yrka bifall.

I detta anförande instämde herr *Sandquist*.

Herr Persson i Stallerhult: Herr talman! Då lagutskottet tillstyrkt en skrivelse till Kongl. Maj:t med begäran om revision af

väglagen och Första Kammaren redan bifallit detta förslag, torde det ej lida något tvifvel, att äfven denna kammare kommer att antaga utskottets förslag. För min del kommer jag ej heller att motsätta mig detta förslag, men jag har begärt ordet för att åtminstone i en punkt af frågan göra ett uttalande. Då regeringen får denna skrifvelse, lärer den väl nemligen komma att taga hufvudsaklig hänsyn till de uttalanden, lagutskottet gjort, så att ändringar egentligen komma att ske i fråga om de paragrafer i lagen, hvilkas ändring utskottet för sin del ansett behöflig, men åter ingen förändring sker i de paragrafer, hvilkas ändrande utskottet afstyrkt, för den händelse icke under diskussionen i Riksdagen eller i endera kammaren förekomma uttalanden till förmån för ändring af dessa paragrafer. Det är med anledning häraf, som jag ber att få vända mig mot utskottets uttalande i fråga om 60 § väglagen, som innehåller stadganden om ersättning till väghållningsdistrikten från statsverket efter den uppskattade vägstyrkan. Här har af åtskilliga motionärer yrkats en högre ersättning än nu stadgade tio procent; man har i stället begärt tjugu procent. Lagutskottet för häremot ett resonnement, som jag för min del icke kan godkänna och som lyder sålunda: »Att utan åtskilnad för hela vårt land höja det bidrag, som staten lemnar dem, hvilka fullgöra vägunderhållet in natura, kan utskottet icke tillstyrka, då många väghållningsdistrikt finnas, der vägunderhållet, delvis till följd af de rikliga bidragen till vägstyrkan från andra beskattningsföremål än jordbruksfastighet, icke är så betungande, att något ytterligare understöd från statens sida synes nödvändigt. Deremot anser utskottet det rättvist och billigt, att staten till de distrikt, der vägbördan är mest tryckande, lemnar större bidrag, än nu eger rum. Derigenom skulle vägunderhållsskyldigheten, hvilken onekligen är i hög grad olika betungande inom olika delar samt inom olika väghållningsdistrikt i vårt land, kunna utjemnas, utan att de grunder, enligt hvilka vägunderhållet nu utgöres, behöfde rubbas.»

Ja, det låter mycket bra, detta; men jag tror, att om man synar detta resonnement litet närmare i sömmarne, är det icke hållbart. Huru väghållningstungan trycker olika — det får man efter nya väglagen fram på det sätt, att i hvarje väghållningsdistrikt tillsättes en särskild nämnd, som uppskattar väghållningskostnaden i penningar. Om man nu tager två till hvarandra gränsande distrikt med hvar sin uppskattningsnämnd, så kan det hända, att den ena nämnden uppskattar underhållet af vägen till 10 öre per meter, men den andra till blott 5 öre per meter. Inom det förra distriktet blir då naturligtvis vägunderhållet dubbelt så dyrt till siffran, men det är icke därför sagdt, att det råder sådan skilnad i väghållningskostnaden, som denna värdering anger. Jag tror mig kunna uppvisa praktiska exempel härpå från det län, jag tillhör. När nu ersättningen af statsmedel skall utbetalas efter utskottets antydning, är det ganska naturligt, att regeringen till det distrikt, der kostnaden uppskattats till 10 öre per meter, lemnar dubbelt så stort bidrag som till det andra, oaktadt den *verkliga* vägunderhållskostnaden kanske i begge distrikten är densamma.

Angående
revision af
väglagen.
(Forts.)

Angående
revision af
väglagen.
(Forts.)

Men det finnes ännu ett annat sätt, hvarigenom vägunderhålls-kostnaden obehörigen kan bestämmas till olika siffror för olika distrikt, nemligen genom bestämmandet af taxeringsvärdet å fastigheter. Vi veta att, enligt bevillningsförordningen skola fastigheter uppskattas till deras verkliga värden, men så är dock ej alltid förhållandet i vårt land. Vid fjorårets riksdag väcktes en motion om stämpelfrihet å hypoteksbankens obligationer; och det antyddes då af en talare å skånebanken, att, då jordbruksfastigheter uppskattades till deras verkliga värden, det ej vore skäl att ytterligare beskatta dem genom en stämpel å dessa obligationer. Då uppträdde en talare från Norrland, som äfven uppträd här i dag och talat till förmån för revision af väglagen; och han upplyste då, att i Norrland jordbruksfastigheter ej uppskattades till deras verkliga värden, utan i den trakt, han tillhörde, hände det — jag citerar här talaren — att ett hemman, som var taxerad till åtta å tiotusen kronor, egde ett försäljningsvärde af åttiotusen kronor. Jag håller i min hand det kammarens protokoll, der detta hans uttalande finnes. Nu är det klart, att om denna fastighet vore taxerad till dess verkliga värde 80,000 kronor och om jemväl öfriga fastigheter inom samma väghållningsdistrikt få antagas böra taxeras till åtta gånger högre värden, än som nu äro dem åsatta, så skulle vägskatten per vägfyruk blifva åtta gånger mindre än enligt nu gällande taxeringsvärden — i stället för exempelvis 80 öre per vägfyruk skulle skatten blifva 10 öre per fyruk.

Jag tror mig nu minnas, att i kammarens protokoll äfven finnes angifvet, att inom detta väghållningsdistrikt den uppskattade väghållningskostnaden uppgår till ej mindre än 89 öre per vägfyruk — reducerar man detta enligt nyss angifven grund, så blir den verkliga kostnaden endast 10 öre per vägfyruk, ehuru den angifves till 89 öre. Kan det vara rätt, att på det sättet vissa distrikt skola, tack vare onaturligt öfverdrifna kostnadssiffror, tillerkännas rätt till större bidrag från statsverket än andra?

Efter hvad jag vill erinra mig, gick under oktober månad nästlidna år genom tidningarne en notis derom, att i detta samma distrikt en egendom, som var bevillningstaxerad till 10,000 kronor, sålts för 150,000 kronor — dess verkliga värde var således 15 gånger högre än taxeringsvärdet. Då den jemväl bort ha 15 gånger högre vägfyruktal, än den verkligen haft, är således vägskatten der uppe ej så farlig, som siffrorna tyckas utvisa. Jag tror därför icke, att det är det rätta sättet att gå till väga: att lemna större statsbidrag till de väghållningsdistrikt, der vägskatten, att döma af de siffror, som uttrycka densamma, är högre än i andra distrikt. Om den revision, som här begäres, kommer att ega rum, hoppas jag, att man tager i betraktande nu antydda förhållande, så att man icke på detta sätt tillskyndar vissa distrikt en fördel på de andras bekostnad, då ju den verkliga kostnaden för vägunderhållet är lika stor i båda fallen, fastän siffrorna kunde tyckas visa något annat.

Jag har icke något yrkande att göra.

Med herr Persson förenade sig herrar *Mallmin, Larsson* i Mörtlösa, *Erickson* i Bjersby, *Bengtsson* i Häradsköp, *Hultstein, Lundell, Eriksson* i Lindehult, *Johansson* i Stensjö och *Olsson* i Tyllered.

Herr Andersson i Löfhult: Herr vice talman, mina herrar! Jag har inom lagutskottet deltagit i behandlingen af föreliggande fråga och äfven instämt i det slut, hvartill utskottet kommit, fastän jag reserverat mig mot motiveringen rörande § 60.

*Angående
revision af
väglagen.
(Forts.)*

Under denna paragraf har lagutskottet uttalat sig på sätt, herr Persson i Stallerhult omnämnde, och jag är totalt förekommen af honom i hvad han derom yttrade.

Det är nemligen klart och tydligt, att taxeringsmyndigheterna i olika distrikt uppskatta jordbruksfastigheterna väsentligen olika och att det råder en ofantlig skilnad i det sätt, hvarpå man i de särskilda väghållningsdistrikten upptaxerar vägunderhållet; och der- efter utgår, som bekant, statsbidraget.

Vidare finnes det uog, som utskottet säger, somliga distrikt, som ha inkomster af andra beskattningsföremål än jordbruksfastigheter, så att de icke äro så hårdt betungade i detta afseende. Men det är enligt mitt förmenande blott några få.

Vi ha förut sökt få till stånd partiella ändringar i väglagen, men de hafva undan för undan afslagits. Nu hafva vi kommit så långt, att lagutskottet föreslagit en skrifvelse till Kongl. Maj:t med begäran om en allmän revision, till hvilket förslag jag ber att få yrka bifall.

Herr Nilsson i Skärhus: Herr talman! Då jag inom lagutskottet biträdt det slut, hvartill utskottet kommit, tillåter jag mig att här säga några ord särskildt med afseende på herr Halvar Erikssons yrkande om återremiss af 60 §. Jag ber att härvidlag få hänvisa herr Eriksson till utskottets kläm, der det ju är tal om att öfverlemnna lagen i dess helhet till Kongl. Maj:t för att få en revision deraf till stånd.

För öfrigt anser jag onödigt att ingå i svaromål på alla de anmärkningar, som rigtats mot utskottet för hvad det i denna sak åtgjort. Ty jag är fullt öfvertygad derom, att Kongl. Maj:t, derest frågan hänskjutes till honom, skall låta utreda frågan på ett sådant sätt, att Riksdagen möjligen kan antaga det lagförslag, som af en dylik utredning föränledes. Men om Riksdagen icke kan detta, står det den ju öppet att oinskränkt pröfva förslaget, i hvilken rigtning det än må komma att gå.

Herr talman! Jag anhåller endast om bifall till utskottets förslag.

Herr Jönsson i Färeköp: Herr talman, mina herrar! Då utskottet kommit till det resultat, att det begärt en revision af väglagen, skulle jag kunna nöja mig med att helt och hållet instämma deri, fastän jag för min del icke anser, att så många och stora brister vidlåda denna lag, som här antydts.

Visserligen håller jag före, att den kan behöfva revideras i vissa afseenden samt att åtskilliga jemkningar böra göras — och jag hoppas, att så äfven kommer att nu ske. Men det är i all synnerhet i tvenne punkter, som jag vill betona önskvärdheten af att en ändring kommer till stånd, nemligen för det första den, att statsbidraget hädanefter komme att utgå med 20 procent i stället för såsom nu med 10 procent. Härför tala många skäl. Vi behöfva endast tänka

Angående
revision af
väglagen.
(Forts.)

på jernvägarne, i synnerhet statens jernvägar, och annan stategen-
dom, som är fri från in natura-vägunderhållet, för att inse, att statens
bidrag är jemförelsevis litet.

Utskottet talar om att en del väghållningsdistrikt hafva många
andra inkomster. Ja, visserligen. Men icke sådana, som komma att
betäcka underhållet in natura. Ty det är endast statsbidraget, som
utgår till naturaunderhållet, och det är just detta, som hvilar ensamt
på jordbrukarne.

Äfven i en annan del håller jag på att en förändring bör ske,
nemligen derhän, att äfven de inkomstagare, som hittills varit be-
friade, böra deltaga i kostnaden för vägunderhållet.

Jag har, herr talman, intet annat yrkande än bifall till utskottets
förslag.

Herr Nydal: Herr talman! Då det nu är fråga om revision af
väglagen, anhåller jag att med några ord få påpeka en bestämmelse
i denna lag, mot hvilken bestämmelse, mig veterligt, någon anmärk-
ning förut icke varit framställd, men som icke desto mindre synes
mig vara mindre ändamålsenlig och tillfredsställande.

Enligt 10 § skall innehafvare af afsöndrad jordlägenhet i ersätt-
ning för den skyldighet, som enligt väglagen åligger honom, njuta
befrielse från så stor del af afgälden till stamhemmanet, som mot-
svarar lägenhetens andel i väghållet; om öfverenskommelse icke kan
träffas emellan vederbörande, må Konungens befallningshafvande på
framställning af lägenhetsinnehafvaren bestämma den minskning i
afgålden, som bör tillkomma lägenhetsinnehafvaren.

Det är alltså på framställning af lägenhetsinnehafvaren och följ-
aktligen också på hans bekostnad, som tvist om nedsättning i af-
gålden, om sådan tvist uppstår, af Konungens befallningshafvande af-
göres. Det är innehafvaren af lägenheten, den fattigare af de tvistande
parterna, som får betala för att få rättvisa skipad. Men stamhem-
manets innehafvare kostar det icke ett öre, äfven om det är på grund
af hans omedgörlighet, som saken måst hänskjutas till Konungens
befallningshafvande. Det är därför icke underligt, om stamhemmanets
innehafvare visar sig obenägen för en godvillig uppgörelse. Ofta får
lägenhetsinnehafvaren, då han vill träffa en öfverenskommelse, af
stamhemmanets innehafvare ungefär detta svar: »Jag bryr mig icke
om hvad som står i väglagen, utan jag skall ha efter som det är
skrifvet oss emellan. Och är du icke nöjd dermed, utan vill gå till
Konungens befallningshafvande, så vet du, att det är du, som får
betala kalaset.» Ja, det är lägenhetsinnehafvaren, som får betala
kostnaderna, och dessa äro i förhållande till hans ekonomiska ställning
och det belopp, som omtvistas, ofta af den betydighet, att han finner
för godt låta »udda vara jemnt» och icke bryr sig om att draga
saken inför Konungens befallningshafvande. Bestämmelsen i fråga
är, i få ord sagdt, egnad att locka stamhemmanets innehafvare att
visa obillighet.

Jag vet nu visserligen icke, huru saken på lämpligaste sätt bör
ordnas. Men jag tror, att det icke borde vara omöjligt att ordna

saken så, att åtminstone icke den, som har rättvisan på sin sida, ensam skall betala kostnaderna.

Det kan ju synas, som om denna fråga vore af underordnad betydelse. Och det är den också, om man blott tager hänsyn till det belopp, det här gäller, äfvensom dertill, att det endast är en del lägenhetsinnehafvare, hvilkas intressen här beröras, nemligen deras, som före väglagens tillkomst köpt sina lägenheter. Men dessas antal är dock fortfarande och blir ännu många år ganska stort, och deras ekonomiska ställning är i allmänhet sådan, att frågan för *dem* är af icke ringa betydelse.

Jag har, herr talman, naturligtvis icke något annat yrkande att göra än om bifall till utskottets hemställan. Men jag har dock velat yttra detta till protokollet, i förhoppning att vid en blifvande revision af väglagen vederbörande möjligen skola taga äfven denna sak under pröfning.

Herr Eriksson i Elgered: Då herr Carl Persson i Stallerhult citerade, att jag uppgifvit, att ett hemman i min valkrets var taxerad till, såsom jag trodde, 10,000 kronor och såldes för 80,000 kronor, och då han sedan gjorde det tillägg, att, likaledes enligt min uppgift, hemmanen der i allmänhet voro taxerade till endast $\frac{1}{8}$ af försäljningsbeloppet, tror jag, att i detta hans uttalande ligger både en sanning och något, som icke är sant.

Sanning är, att jag uppgifvit *ett* sådant fall och konstaterat, att det verkligen fans. Men det tillägg, som herr Carl Persson gjorde, är icke sant. Ty jag har icke sökt visa, att hemman i allmänhet inom Norra Helsinglands domsaga äro taxerade till 10,000 och säljas för 80,000 kronor, eller att de vid försäljning betinga 8 gånger taxeringsbeloppet. Ett enda undantagsfall är icke regel, så mycket mindre kan det vara regel i detta fall, som de flesta hemmansegare der redan sålt sina skogar.

Herr Lindblad: Då en min kamrat på länsbanken uppträd i denna fråga och, visserligen utan att göra något direkt yrkande, skärskadat och kritiserat de skäl, lagutskottet åberopat för sin hemställan, kan jag icke lemna hans uttalanden alldeles oemotsagda.

Hans uppträdande i afton återför i mitt minne, hurusom för två år sedan hans företrädare — likaledes representerande Konungens befallningshafvande — på liknande sätt uppträdde i en debatt här i kammaren rörande väglagen och derigenom i sjelfva verket då hindrade revision af samma lag.

Jag erinrar mig, att han vid detta tillfälle sökte reducera, bort det befogade missnöje, som så många gånger i Andra Kammaren tagit sig uttryck i mångtaliga motioner, med att förklara, att en stor del af detta missnöje kunde sägas ha sin upprinnelse i öfvergången genom nya väglagen från mantalet till taxeringsvärdet såsom grund för vägs-katten och vägbördans fördelning.

Jag bemötte icke då detta skäl. Men jag upptager det nu, därför att jag vill hemställa, huruvida i någon enda motion, som här i

*Angående
revision af
väglagen.
(Forts.)*

Angående
revision af
väglagen.

(Forts.)

kammaren väckts, någon har vare sig direkt eller indirekt berört en sådan grund och med anledning deraf påyrkat revision.

Nu har min kamrat, som intagit den sistnämnda personens plats i kammaren, konsekvent ställt sig på, om ej samma, så dock en afvisande ståndpunkt. Han har också klandrat utskottet för dess behandling af denna fråga under en lång följd af år.

Jag kan ge honom rätt deruti, att lagutskottet ingalunda har varit konsekvent. Men den, som har deltagit i frågans behandling, måste på samma gång medgifva, att utskottet sökt ställa sig på en opportun ståndpunkt och vid hvarje tillfälle velat utfinna den mening, som kunde inom Riksdagen göra sig gällande.

Äfven i år uppfattar jag utskottets yttrande på samma sätt; man har äfven nu velat se frågan ur opportunitetssynpunkt och utan att binda sig med några direkta tillstyrkanden till alla de ändringsförslag, som äro gjorda med godkännande af eu del af dem — icke mindre än 7, som min kamrat uppgaf — antydt, att långt flera detaljändringar än de af motioärerna förordade funnes, hvari en revision kunde mynna ut. Med stöd af dylik, klart uttalad mening har man i år tillstyrkt en allmän revision.

Min kamrat anför nu, att först sedan alla vägdeltningar blifvit genomförda och bragta till slut, torde det finnas skäl att vidtaga en revision. Men då anser jag, att det är aldeles för sent, och tror, att man i så fall lika gerna kunde låta hela revisionsbestyret få anstå ändå flera år. Då nu så många vägdeltningar pågå och flera återstå, som kanske ännu icke börjat, icke kommit ur portgången, som man säger, vore det enligt min uppfattning skäl att för underlättande af deras arbete söka draga nytta af de erfarenheter, som redan onekligen vunnits på andra håll, så att man icke öfverallt behöfde gå försöksvägen, som man hittills gått, utan finge långt flere möjligheter att inrätta sig på ett praktiskt mycket bättre sätt.

Herr Widén antydde dock för sin del, att det fans ytterligare ett skäl till revision, nemligen att man borde taga under öfvervägande, huruvida icke den ursprungliga vägkomiténs förslag innehöll något, som kunde accepteras vid en kommande revision.

Emellertid stälde han sig på en afböjande ståndpunkt och talade om återremiss, som en föregående talare påyrkat. Men jag undrar dock, hvartill en återremiss skulle tjena. Första Kammaren har redan fattat sitt beslut, och jag kan då icke förstå annat, än att lagutskottet, i händelse återremiss beslutes, lärer inkomma till denna kammare med en uppmaning, att i likhet med Första Kammaren fatta beslut.

Jag hade tillfälle att åhöra öfverläggningen i Första Kammaren, och derunder talade herr von Ehrenheim och tvenne landshöfdingar för afslag.

Det är märkvärdigt, att det just inom våra länsstyrelser skall finnas motståndare mot en revision af väglagen. Inför detta faktum, som äfven här gifvit sig till känna, och emot den representant för Konungens befallningshafvande, som här yttrat sig i frågan, vill jag blott ställa det förhållandet, att samtliga landtmannarepresentanterna ifrån det län jag tillhör, med instämmande i dess syfte, underskrifvit

den motion jag framburit. Emellertid har nu utgången i Första Kammaren blifvit den, att utskottets förslag antagits med 54 röster mot 40. Det vore då högst märkvärdigt, om denna kammare skulle vägra att acceptera det slut, hvartill Första Kammaren sålunda kommit.

Då man så många gånger hört det påståendet, att erfarenheten icke hunnit tillräckligt stadga sig i denna fråga, ber jag att få sluta mitt anförande med att läsa upp några ord, som här i kammaren yttrades af en framstående ledamot, herr Themptander, visserligen i en annan fråga än denna, men hvilka dock fullständigt uttala, hvad som äfven här kan anses vara det rätta. Jag ber därför att ytterligare några ögonblick få ta kammarens tid i anspråk.

Han yttrade: »Jemte det jag ber att få tillkännagifva, att jag kommer att rösta för bifall till den föreslagna arfsskatten» — det var fråga om stämpelförordningen 1894 — »emedan jag dels anser denna vara principiellt riktig och dels håller före, att det ur budgetssynpunkt är synnerligen angeläget att så snart som möjligt införlifva den i vårt skattesystem, anhåller jag, att till detta mitt uttalande få foga två önskingar. Till den ena föranledes jag deraf, att de nya bestämmelser, med stöd af hvilka den nya beskattningen skall införas, onekligen äro ganska otillfredsställande och bristfälliga, och att det därför är angeläget, att, när uti en snar framtid förslag måste väckas om jemkningar, kompletteringar och rättelser af dessa stadganden, man då icke måtte mötas af den från våra utskotts betänkanden väl bekanta, men i min tanke i likhet med så många slagord inom vårt offentliga lif alldeles falska satsen, hvarmed man söker tillbakavisa ändringsförslag uti nytillkomna författningar, i det man säger, att det väl icke kan vara lämpligt att efter så kort tid vidtaga några förändringar uti en alldeles ny lag. För min del har jag alltid haft och har en alldeles motsatt uppfattning. Just när en ny lag tillkommit, byggd på nya principer och medförande genomgripande förändringar i lagstiftningen, anser jag det nemligen vara företrädesvis angeläget, icke minst för att icke kompromettera den nya lagens principer, att man verkställer sådana rättelser, kompletteringar och förbättringar, hvartill en vunnit erfarenhet under lagens första tillämpning kan gifva anledning. Deremot kan jag förstå, att man med en dröjande tvekan besluter sig för partiella reformer uti gamla lagar, hvilka ingått i allmänna föreställningssättet, med hvilkas tillämpning man hunnit göra sig förtrogen, och der man mången gång kan med skäl ifrågasätta, huruvida det är lämpligt att sätta en ny klut på ett gammalt kläde. Men något sådant hinder bör man icke hafva med afseende på nya lagar, och allra minst kan detta vara lämpligt uti en tid som vår, hvilken lever under det tyvärr mycket ogynsamma förhållandet, att med konsten att skriva lagar är det mycket klenst bestädt».

Herr talman, jag vidhåller mitt yrkande.

Herr Spånberg: Då kammaren nu synes gå att fatta sitt beslut i enlighet med lagutskottets förslag, så ber jag att deremot få göra ett par anmärkingar.

Angående
revision af
väglagen.
(Forts.)

Angående
revision af
väglagen.
(Forts.)

Herr Johansson har motionerat om att 6 § i väglagen skulle ändras derhän, att punkt 3 af mom. d) komme att utgå. Här af skulle följa, att de, som hafva sådan inkomst, som der nämnes, skulle i likhet med öfriga inkomster deltaga. Detta skulle innebära en ny, betydlig utsträckning i skyldigheten att deltaga i väghållningsbesväret. De inkomstagare, hvilka hittills varit befriade, utgöras af tjänstemän vid industriella anläggningar och fabriker samt på landsbygden boende statens och kommunernas tjänstemän samt de arbetare, som hafva öfver 1,000 kronors löneinkomst, de äro enligt den nuvarande väglagen befriade ifrån vägunderhållsskyldigheten, men skulle, om revision i nu angifvet syfte komme till stånd, träffas ganska hårdt af denna underhållsskyldighet. De ha dock icke så stor nytta af de allmänna vägarne, ty de bo i allmänhet i närheten af jernvägsstationer, hafva sällan egna hästar och befara i följd deraf vägarne högst obetydligt.

Likaså har samme motionär begärt, att 59 § i väglagen skulle ändras derhän, att all »annan fastighet» med vissa undantag skulle deltaga i vägunderhållet lika med jordbruksfastighet.

Som herrarne väl veta, så var, innan nya väglagen utfärdades, »annan fastighet» alldeles befriad från vägunderhållet. Vid utfärdandet af väglagen pålades skyldighet att kontant erlägga afgift enligt taxeringsvärdet till mindre belopp, än hvad som motsvarade jordbruksfastighet åliggande besvär i detta afseende; detta på grund af flera skäl, men äfven därför, att jordbruksfastigheterna fortfarande skulle bestrida naturaunderhållet.

Nu finnas inom väghållningsdistriktet i min valkrets många fabriker och jernvägsstationer; dessa få redan enligt nuvarande väglag betala så stora belopp, att det är fullt tillräckligt. Skulle nu dessa bidrag ökas, blefve det alldeles för mycket. De största fabrikerne ha med stora kostnader skaffat sig jernvägar, hvarför de anlita de allmänna vägarne högst obetydligt. Skulle nu, såsom motionären begärt, skyldigheten att deltaga i väghållningsbesväret för dessa fastigheter utsträckas så, att den blefve lika med den, som nu gäller beträffande jordbruksfastighet, skulle en stor orättvisa tillskyndas dem derutinnan.

Lagutskottet har i båda dessa nu påpekade hänseenden icke ställt sig afvisande mot utsträckning i de riktningar, som föreslagits, och då sålunda en revision möjligen skulle komma i fråga, som skulle leda till en utsträckning af väghållningsbesväret i de fall jag nu påpekat, får jag för min del, på grund af den kännedom jag har om väglagens tillämpning och dessa nu anmärkta förhållanden, protestera deremot.

Jag har intet yrkande att göra.

Herr Persson i Stallerhult: Jag har ansett mig nödsakad begära ordet för att något vidare yttra mig öfver den sak, som jag nyss vidrört.

Jag har blifvit beskyld för att icke riktigt hafva citerat hvad en talare i fjor yttrat i denna fråga. Jag var nog oförsigtig att endast lita på minnet och icke läsa upp yttrandet; nu skall jag deremot göra

det, på det jag icke måtte tillvitvas att afsigtligen citera orätt. Talarren sade: »Jag skall endast be att få lemna en upplysning till herr Persson i Rinkaby för att visa den undantagsställning, som jordbruket intager i förhållande till andra näringar. Han yttrade, bland annat, att jordbruket är taxerad till det yttersta, under det att deremot andra näringar äro befriade från sådan taxering och inkomstbeskattning till det yttersta. Jag tror icke, att så är förhållandet. Visserligen känner jag icke till, huru förhållandena äro der nere i Skåne med afseende å taxeringsmyndigheterna, men det vet jag, att vi alla hafva samma högsta instans att vädja till.

*Angående
revision af
väglagen.
(Forts.)*

Jag skall be att åtminstone få säga, att hans uppgifter med hänsyn till jordbrukets beskattning icke hålla streek. Ty särskildt hvad åtminstone min hemort vidkommer, gestaltar sig saken annorlunda. Jag skall be att få konstatera ett enda exempel» — — — och så kommer det exemplet, jag citerade för en stund sedan.

Jag tror således jag hade rätt, när jag yttrade för en stund sedan, att af detta tal kan dragas den slutsats, att jordbruksfastigheters taxeringsvärden ofta äro betydligt lägre än försäljningsvärdena.

Medan jag har ordet, skall jag be att ytterligare få komplettera hvad jag yttrade för en stund sedan. Då lagutskottet nu resonerar om att de väghållningsdistrikt, hvilka vid uppskattningen af väghållningskostnaderna kommit upp till mycket höga belopp, skulle erhålla särskild ersättning, så ber jag att få erinra om, att i fjor en motion förelåg från en norrlandsrepresentant om att till 2 väghållningsdistrikt skulle lemnas sådan ersättning, som lagutskottet här antydt. Denna motion remitterades till statsutskottet, hvilket med tydliga och klara ord yttrade, att det icke ville tillstyrka Riksdagen att bevilja anslag till ett så beskaffadt understöd för väghållningsbesvärets utgörande, utan att detta finge utgå af förut tillstyrkta anslag. Enär detta statsutskottets resonnement i fjor blef af båda kamrarne godkänt, skulle ett bifall till lagutskottets förslag komma i rak strid mot hvad Riksdagen i fjor beslutade i denna fråga.

Herr Göransson: Herr talman! Då nu gällande väglag beslutades, yttrade jag betänkligheter i det afseendet, att en liten gårdsägare, en arbetare, som har en gård, taxerad till 800 kronor, skulle få deltaga i vägunderhållet, då deremot inkomsttagare och löntagare med flera tusen kronors inkomst skulle vara befriade.

Nu har lagutskottet här kommit med ett förslag till ändring af 6 §, som skulle åstadkomma rättelse härutinnan, och detta motiveras, enligt mitt förmenande, ganska riktigt. Men nu har en talare, som nyss förut hade ordet, herr Spånberg, kommit till den åsigten, att det skulle bli högst betungande för de personer, som i paragrafen afses, att deltaga i vägunderhållet. Jag för min del kan icke dela denna åsigt, så länge man har den bestämmelsen kvar, att egaren till en liten gård, upptaxerad kanske till 800 kronor, skall deltaga. Ty hans förmåga är betydligt mindre än en sådan persons, som kanske har tusentals kronor i inkomst. Det var endast detta jag ville säga.

Sedan öfverläggningen härmed förklarats afslutad samt herr vice talmannen framställt proposition å de derunder gjorda yrkandena, blef utskottets hemställan af kammaren bifallen.

§ 12.

Angående
upphörande
af inteck-
ningsför-
nyelse.

Slutligen företogs till afgörande lagutskottets utlåtande n:o 28, i anledning af väckta motioner angående ändringar i lagstiftningen rörande inteckning.

Punkten 1.

Uti särskilda motioner, n:o 27 i Första Kammaren, afgifven af herr *A. G. G. Törner*, samt n:o 25 i Andra Kammaren, afgifven af herr *M. Dahn*, hade hemställts:

af herr *Törner*, det Riksdagen ville i skrifvelse anhålla, det Kongl. Maj:t täcktes taga under nådig ompröfning, huruvida icke nu gällande lagstadgande, att inteckning skall för dess bibehållande vid gällande kraft hvart tionde år förnyas, må kunna upphävas, samt, derest sådant finnes kunna ske, vidtaga nödiga åtgärder för en lagförändring i detta syfte;

samt af herr *Dahn*, att Riksdagen måtte i skrifvelse till Kongl. Maj:t anhålla, det Kongl. Maj:t täcktes taga i ny ompröfning, huruvida icke nu gällande bestämmelse, att inteckning för fordran skall, för att bibehållas vid gällande kraft, förnyas inom tio år från inteckningens beviljande och sedermera inom tio år från hvarje förnyelse, må kunna upphävas samt, derest sådant finnes kunna ske, vidtaga åtgärder för en lagförändring i omförmälda syfte.

Utskottet hemställde under förevarande punkt, att herrar Törners och Dahns föreliggande motioner ej må af Riksdagen bifallas.

Reservation hade afgifvits af herrar *Nilsson* i Skärhus, *Sjöberg* och *Andersson* i Löfhult, hvilka ansett, att utskottet bort till herr Dahns motion tillstyrka bifall.

Sedan utskottets hemställan blifvit uppläst, anförde

Herr *Dahn*: Herr talman! Denna fråga är hvad man kallar en gammal historia. Redan 1865 föreslog den komité, som tillsattes för att betrygga besittningsrätten till fast egendom och inteckningssäkerheten, att förnyelse af inteckning i fast egendom skulle upphävas. Den s. k. ekonomikomitén af år 1886 föreslog detsamma; och 1888 skref Riksdagen till Kongl. Maj:t med anhållan om upphäfvande af inteckningsförnyelse. Derpå svarade Kongl. Maj:t, att denna skrifvelse ej lände till vidare åtgärd, och detta hufvudsakligast på den grund, att inteckningsböcker ej öfverallt voro upplagda. 1895 förekom frågan på nytt och afslogs då på den grund, att Kongl. Maj:t så nyss för-

klarat sig i saken. År 1899 tillstyrkte lagutskottet frågan, och denna kammare antog utskottets förslag utan diskussion. I Första Kammaren afslogs åter ärendet med en rösts öfvervigt, eller med 48 röster mot 47. Nu i år har lagutskottet afstyrkt de framställda motionerna om upphörande af inteckningsförnyelse. Detta synes mig dock egenomligt och påminner om ett visst domkapitel, om hvilket det heter, att det handlade eller dömdo »ömsom si och ömsom så och ömsom annorlunda». För min del skulle jag helst önskat, att lagutskottet icke i år handlat annorlunda än i fjor.

Motivet för min motion har varit att genom upphäfvande af inteckningsförnyelsen bereda möjlighet för utländskt kapital att här konkurrera och derigenom åstadkomma, så att säga, billigare pengar. Och detta är utaf den största betydelse för en ung industristat, hvilken framför allt — utom arbetsskicklighet — behöfver billiga pengar. Jag har tänkt mig saken på det sättet, att de större industrierna och de större fastigheterna skulle komma att taga låu från utlandet, specielt från Danmark och Tyskland. Jag fäster mig då icke vid de exceptionella förhållanden, som äro rådande nu, då pengar äro dyra öfverallt, utan vid de normala förhållandena, som voro rådande för en kort tid sedan. Under sådana omständigheter skulle, om inteckningsförnyelsen borttoges här i landet, tillgången på pengar blifva större äfven för de mindre industrierna, små jordbruk och handverk, samt följaktligen äfven blifva billigare.

Men det är icke allenast detta hufvudmotiv, utan äfven åtskilliga andra, som gjort, att jag föreslagit inteckningsförnyelsens upphäfvande. Huru lätt kan det icke inträffa och huru ofta har det icke inträffat, att en slarfvig förmyndare glömt att förnya en inteckning, tillhörig en myndling. Och är då förmyndaren insolvent, kan myndlingen förlora sitt kapital, kanske allt hvad han eger, utan att han kan göra något åt det. Sådant kan ju äfven hända annat folk, t. ex. gamla personer, hvilkas kanske enda tillgång och lefvebröd på gamla dagar ofta utgöres af inteckning i någon fastighet, om de glömma att förnya densamma, och följdén kan blifva, att de ett-tu-tre befinna sig på bar backe.

Det må nu härmed vara huru som helst, mötes man alltid från juristernas sida med det yttrande, att man måste, för att åstadkomma ett upphäfvande af inteckningsförnyelsen, föranstalta, att fastighetsböckerna eller inteckningsböckerna få vitsord, samt att ett betryggande mortifikationsförfarande införes, så att å ena sidan en inteckningshafvare icke blir lidande derigenom, att inteckningen, honom ovetande, blir dödad, och å den andra en förkommen inteckning icke fortfar att i evighet belasta fastigheten. Hvad beträffar, att inteckningsböckerna skulle få vitsord, finnes ju möjlighet dertill, i fall man nemligen vill för de sista 10 åren kollationera inteckningsprotokollen med inteckningsboken och sedermera för hvarje år kollationera inteckningsprotokollen med boken. Och detta framhöll också fjorårets lagutskott skulle kunna ske utan synnerligen stor svårighet. Och då kunde gravationsbevis utfärdas på grund af inteckningsboken.

Hvad beträffar mortifikationsförfarandet, är det naturligtvis icke lätt för en enskild motionär att framlägga förslag i sådant afseende.

Angående
upphörande
af inteck-
ningsför-
nyelse.
(Forts.)

Angående
upphörande
af inteck-
ningsför-
nyelse.
(Forts.)

Men uppslag i saken har skett genom förra årets lagutskott och äfven sedermera, i den rigtning nemligen, att inteckningshafvare skulle få rätt att anteckna sig såsom sådan i inteckningsboken och att hans inteckning icke kunde dödas, utan att inteckningshafvaren derom blifvit förut underrättad. Och hvad angår de inteckningar, som skulle gå till utlandet, föreställer jag mig, att dessa öfver hufvud taget skulle bliwa ställda till bestämd person, så att de blefve liksom ett slags hypotek och icke komme att gå man och man emellan, utom möjligtvis vid arfstillsfällen.

Nog af, jag anser, att denna fråga är af den betydelse, att den icke kan eller bör falla. Äfven hypoteksföreningarne hafva för öfrigt haft så mycket bråk med inteckningsförnyelserna, att jag tror, att den, som känner något litet till förhållandet, vet, att äfven de önska, att inteckningsförnyelsen ju förr dess hellre kommer att upphöra.

Herr talman, jag vill icke längre upptaga kammarens tid vid denna sena timme, utan ber nu endast att få yrka bifall till min motion. Som mitt deri framställda yrkande icke finnes upptaget i lagutskottets utlåtande, skall jag be att få läsa upp detsamma ur motionen. Det lyder: »att Riksdagen måtte i skrifvelse till Kongl. Maj:t anhålla, det Kongl. Maj:t täcktes taga i ny ompröfning, huruvida icke nu gällande bestämmelse, att inteckning för fordran skall, för att bibehållas vid gällande kraft, förnyas inom tio år från inteckningens beviljande och sedermera inom tio år från hvarje förnyelse, må kunna upphäfvast samt, derest sådant finnes kunna ske, vidtaga åtgärder för en lagförändring i oförmälda syfte.»

Herr *Gädda* instämde häruti.

Herr Zetterstrand: Herr talman, mina herrar! Vi veta alla, att ganska stora delar af vår lag äro af gammalt datum och ej fullt öfverensstämmande med nutidens kraf. Derför hafva också på senare tider om och om igen framkommit önskemål, att det skulle i vidsträcktare mån, än på sistone egt rum, verkställas omarbetningar af större eller mindre delar af lagen. Och yrkandena i denna rigtning hafva ju vunnit genklang inom riksdagskretsar. Jag anser också, att en sådan omarbetning i större omfattning än hittills bör ega rum, men om så skall ske, bör man väl dock företrädesvis vända sig till de delar af lagen, hvilka äro äldst och minst motsvarande tidens kraf. Det synes mig därför icke lämpligt att särskildt påkalla omarbetning af en lag, sådan som inteckningslagen, hvilken är jemförelsevis ny och, så vidt jag kan förstå, ganska väl motsvarar nutidens fordringar. För den skull har jag icke kunnat biträda ett yrkande, sådant som det herr Lundell framställt i sin motion.

Men nu är det en särskild sak, som alla motionärerna framhållit, och det är önskan om borttagande af inteckningsförnyelsen. Då en så stor mängd af kammarens ledamöter och särskildt dess mest betrodde män nu motionerat i denna rigtning, torde det ursäktas mig, om jag yttrar några ord i denna fråga.

Frågan om inteckningsförnyelsens borttagande är till icke oväsentlig del en *sportelfråga*. Derför är det ytterst motbjudande för

en jurist att yttra sig i ämnet, ty det ligger nära till hands att tro, att ett enskildt intresse dervidlag skall göra sig gällande, eller, om så icke är förhållandet, att han i alla fall tager ett visst intryck utaf kårandan, om jag så får säga, och till följd deraf får en något skef blick på tingen. Derför har jag heller aldrig förut yttrat mig i frågan, och det är väl samma omständighet, som gjort, att juristerna i allmänhet icke ansett sig böra uppträda vid frågans föregående behandling här i kammaren, hvilket torde utgöra en förklaringsgrund för att kammaren tillförene utan diskussion biträdt framställt förslag om inteckningsförnyelsens borttagande. Nu hafva emellertid förhållandena beträffande mig förändrat sig. Som jag nemligen blifvit hedrad med förtroendet att vara ledamot af lagutskottet, är det helt enkelt min skyldighet att uppträda och yttra min mening i frågan och, i den mån jag kan, söka bidra till en efter mitt förmenande lycklig lösning af densamma.

Jag vill då säga, att på samma gång frågan, såsom jag sagt förut, till icke oväsentlig del är en sportelfråga, är detta i alla fall icke frågans kärnpunkt. Ty frågans kärnpunkt är den: kan det vara till gagn för vårt kreditssystem, till gagn för våra fastighetsegare, till gagn för inteckningshafvarne att inteckningsförnyelsen borttages, eller är det det icke? *Den* frågan skola vi betrakta såsom den viktigaste. Anse vi då, att det skulle vara till fördel för allmänheten, till fördel för fastighetsegarne, till fördel för inteckningshafvarne att taga bort inteckningsförnyelsen, ja, då böra vi taga bort den och icke fästa oss vid sportelfrågan. *Den* frågan reglerar sig nemligen alltid sjelf. Ty, mina herrar, då det är så, att dessa sportler ingått i löneregleringen, så måste man ju, liksom också motionärerna sjelfva sagt, lemna ersättning för den förlust, vederbörande genom mistning af dessa sportler skulle lida. Således behöfva vi icke fästa oss vid denna sida af saken, utan hafva blott att fästa oss vid sjelfva hufvudfrågan: om det för den stora allmänheten är önskvärdt eller icke att bestämmelserna om inteckningsförnyelse tagas bort.

Det finnes ett mycket viktigt skäl anfördt i motionerna för borttagande af inteckningsförnyelsen, nemligen det, att om man försummar att förnya en inteckning, lider man en mycket stor risk. Jag är den förste att vitsorda den stora betydelsen af detta skäl, och jag vill likaledes vitsorda, att det icke sällan ifrågakommer, att en stor förlust uppstår just genom glömska att förnya en inteckning. Men jag vill dock härvidlag erinra, att denna risk i alla fall oftast uppstår på grund af någon slags *försummelse*. Och så kommer härtill äfven en annan sak, att risken ändå icke är fullt så stor, som man vid första påseendet tror. Ty det är visst icke alltid, utan snarare i undantagsfall, som man vid försummelse att förnya en inteckning blir af med kapitalet. Risken i sådant fall består hufvudsakligast deri, att man får inteckningen nedflyttad efter en del andra inteckningar; och det är endast i det fallet, att fastigheten i fråga är, hvad man säger, inteknad öfver skorstenen, som man förlorar sin fordringsrätt.

Ehuru det sålunda icke kan bortresoneras, att det är en stor risk förenad med dessa inteckningsförnyelser, håller jag dock före, att om man tager bort inteckningsförnyelserna, kommer man ur askan

*Angående
upphörande
af inteckningsförnyelse.*

(Forts.)

Angående
upphörande
af in-
teckningsför-
nyelse.
(Forts.)

i elden. Med det nuvarande systemet är nemligen den fördel förknippad, att om, såsom mycket ofta inträffar, en inteckning brinner upp, hvilket exempelvis vid en stadsbrand kan i stor utsträckning ifrågakomma, eller om den eljest på ett eller annat sätt förkommer, så kan man visserligen icke få ut kapitalet genast, men man får dock i allmänhet ut räntan; och sedan 10 år förflutit från den dag inteckningen senast förnyats, får man äfven ut kapitalet. Men tager man bort inteckningsförnyelsen, hur går det då? Jo, då får man aldrig ut kapitalet, utan man kan äfven utan egen förskyllan blifva fullständigt af med detsamma. Jag påstår därför, mina herrar, att genom en sådan åtgärd, att borttaga inteckningsförnyelsen, skulle inteckningarna blifva föga begärliga papper. Litet hvar skulle nog draga sig för att taga sådana.

Nu väntar jag genast från motionärernas sida den invändning: »ja, detta är nog mycket riktigt, men det kan förekommas derigenom, att man föreskrifver, att inteckning kan dödas genom kungörelse.» Ja, det är sant; men hvad inträffar då? Jo, då blir nog den sista villan värre än den första. Ty slår man in på den bogen, att man kan döda en inteckning, utan att förete densamma, helt enkelt genom kungörelse, då undrar jag, hvem som ville lägga sina tillgångar i inteckningar. Man måste ju i så fall oafåtligt läsa Posttidningen eller ortstidningar för att efterse kungörelse rörande dödningar, och blott och bart genom glömska att observera detta riskerar man att mista sina kapitaltillgångar. Om exempelvis en kapitalist befunne sig ute på resor, kunde det ju hända att, medan han vore borta, hans inteckningar blefve dödade. Nu gennämmer man häremot, att lika väl som det i utlandet gått för sig att införa det der accepterade mortifikationsförfarandet, kunde ett dylikt förfarande äfven åstadkommas hos oss. Ja, det är visserligen sant, att detta *kan* göras, men det förutsätter dock en fullständig förändring af våra nuvarande bestämmelser rörande inteckning. I så fall måste man införa bestämmelse derom, att inteckningarna ställes på viss person, och så snart en inteckning öfverlätas från en person till en annan, skulle anmälan derom ske hos domhafvanden. På det viset skulle det nog kunna gå för sig, men jag undrar, om den svenska allmänheten skulle blifva belåten med dylika stadganden. Jag tror, att den hellre underkastar sig obehaget att behöfva förnya inteckning än att för hvar gång, som inteckning öfvergår från den ene till den andre, göra anmälan derom. På dessa grunder anser jag, att inteckningsförnyelsen icke bör borttagas, och det är ur dessa synpunkter som jag ansett, att frågan uteslutande bör bedömas.

Det har emellertid äfven anförts, att det skulle vara bra, om man upphäfde föreskrifterna om inteckningsförnyelse, emedan man derigenom lättare kunde få låna pengar utomlands emot inteckningar. Ja, mina herrar, hvad den saken beträffar, veta vi litet hvar, att räntorna för dylika papper utomlands i allmänhet skola vara högre än i Sverige. Detta hindrar icke, att man i vissa särskilda fall, när det är fråga om vissa större spekulationer, kan betinga sig lägre ränta. Jag har till exempel hört, att en mängd inteckningar i Göteborg belånats i utlandet på en gång, men de personer, som belånade

dessa inteckningar, hade ingenting att invända mot förnyandet af inteckningarna, utan det, som de voro rädda för och hvilket höll på att göra hela affären om intet, var den föreskriften i vår utsökningslag, att vid en exekutiv försäljning af fastigheterna inteckningarna skulle kunna dödas blott på grund af kungörelse. Jag tror derför, att det är bäst att låta det vara som det nu är och lemna åt hypoteksföreningarna att låna utomlands, ty de kunna skaffa sig billigare ränta än de enskilde.

Hvad härefter vidkommer frågan om kostnaderna för inteckningsförnyelse, så förvånar det mig, att icke någon af de många herrar, som väckt motioner rörande ändringar i stämpelförordningen, har väckt motion om nedsättning af stämpeln för inteckningsförnyelse. När man tänkt sig, att dessa inteckningsförnyelser skulle rent af kunna borttagas, hvarför skulle man icke då kunna minska denna stämpelafgift eller kanske helt och hållet borttaga den? Om man minskar denna stämpel till 50 öre arket, liksom för afskrift, blefve det en besparing på landet af kronor 1: 50 och i stad af 50 öre för hvarje förnyelse, och om man borttog hela stämpeln, så blefve besparingen 2 kronor på landet och 1 krona i stad. Detta är, tror jag, en sak att reflektera på.

Slutligen anser jag mig böra gifva till känna, att jag sjelf icke har ett öres inkomst af dylika sportler, och kommer, menskligt att döma, aldrig att få det. Men äfven om jag det hade, skulle jag dock icke låta bestämma mig deraf vid bedömande af denna fråga. Jag har nu sagt min mening, hvilken är den, att jag anser att alla förslag i denna rigtning böra afstyrkas.

Jag vill endast tillägga en sak. Här har åberopats exempel från Danmark och Tyskland, men der äro ju helt andra institutioner gällande än här. Men vi hafva ett annat, närmare liggande exempel, och det är från Norge. Norrmännen bruka ju icke underlåta att vidtaga reformer, då de anse sådana nödiga och nyttiga, men i detta afseende hafva de icke gjort några ändringar, utan stå på samma basis som vi.

Jag yrkar bifall till utskottets hemställan.

Herr Dahn: Med anledning af det, som den siste talaren nämnde om mortifikationsförfarandet, ber jag att få säga några ord.

Han yttrade, att när t. ex. en person var ute på resa, kunde en inteckning, som tillhörde honom, dödas honom ovetande. Gent emot detta vill jag påpeka, att såväl förut som äfven nu af mig föreslagits, att inteckningsinnehafvare skulle antecknas i inteckningsboken, och att något dödande af inteckningen icke skulle kunna ske, förrän innehafvaren derom blifvit underrättad. Sälunda kan väl icke något dödande ske medan innehafvaren är ute och reser.

Hvad beträffar det påståendet, att de penningar, som man skulle få på inteckningar utomlands, såsom från Danmark eller Tyskland, skulle blifva dyrare än lån här hemma, ber jag att få åberopa en person, som för icke länge sedan var ledamot af denna kammare. Dennes släktingar hade stora fonder i Pommern, och det var meningen att placera dessa penningar uti inteckningar i Sverige, och

Angående
upphörande
af inteckningsförnyelse.

(Forts.)

*Angående
upphörande
af in-teck-
ningsför-
nyelse.*

(Forts).

så skulle äfven ha skett, om ej våra bestämmelser om in-tecknings-förnyelse hade funnits. Detta var skälet, hvarför man drog sig, oakadt de fingo sämre ränta på sina pengar hemma i Tyskland, än de skulle hafva fått här i landet.

Hvad angår det förhållande, som uppstår, när en fastighet säljes på exekutiv auktion, så måste dervidlag en in-teckningsinnehafvare foga sig efter omständigheterna och se till, att egendomen icke säljes så mycket under taxeringsvärdet, att in-teckningen förlorar sitt värde. Hvad nu beträffar de in-teckningar, som möjligen skulle gå till ut-landet, så är det dervidlag öfver hufvud taget endast fråga om först-klassiga in-teckningar, hvilka svårligen på detta sätt kunna förlora sitt värde. Men jag ser intet skäl för att icke äfven i ett sådant fall den i in-teckningsboken antecknade in-teckningsinnehafvaren underrättas, lika väl som, när det är fråga om dödande af en in-teck-ning, underrättelse derom först måste lemnas innehafvaren.

Jag finner således icke något af det, som framstälts mot för- slaget, hafva någon som helst betydelse.

Herr Lundell: Den ärade ledamoten af lagutskottet anförde nyss, att då man ändrar lagar, bör man ändra gamla lagar och icke sådana, som äro så nya som in-teckningslagen. Jag tror emellertid, att när man skall ändra en lag, skall man mest fästa sig vid de olägenheter, som den ifrågavarande lagen har. Väg-lagen är ju ofant- ligt mycket nyare än in-teckningslagen, och ändå hafva många yrkat på ändringar i densamma. Det skälet tror jag därför vara sådant, att man icke kan tillmäta det så stor vikt.

Enligt min öfvertygelse är den allmänna meningen i fråga om in-teckningslagen den, att det system med afseende å in-teckningar, som vi nu hafva, är både dyrt och dåligt. Men vi vilja hafva en lag, som är billig och bra, eller åtminstone ny och bra.

En ärad ledamot af lagutskottet sade, att om man antoge motio- närenas förslag, måste man ständigt gifva akt på kungörelserna an- gående in-teckningars dödande, enär man eljest riskerade sin in-teck- ning. Men detsamma är förhållandet äfven nu. En af mina bekanta omtalade, att han hade eu in-teckning i en gård, belägen icke långt från hans egen, och att han i bref begärde att få räntan å denna in-teckning, men att han då erhöil det svaret, att in-teckningen i gården var dödad, så att han hvarken kunde få räntan eller kapitalet. Detta var en följd af att innehafvaren icke hade läst Post- och Iurikes Tidningar eller någon notis om saken i någon annan tidning och därför icke kunnat bevaka sin rätt. Detta är alltså en olägenhet, som kan förekomma äfven enligt den nuvarande lagen.

Det är klart, att när man skall hafva ett nytt in-teckningssystem, så att in-teckningarna icke behöfva förnyas, måste man naturligtvis göra eu del lagändringar, och med den revision, som jag föreslagit, har jag just afsett en revision af lagen i alla de delar, som er- fordras för att den skall passa till det systemet, att in-teckningarna fortfara att hafva gällande kraft, fastän förnyelse af desamma ej egt rum. Jag tror, att man kunde gå derhän, att man hade två slags in-teckningar, ett slags löpande in-teckningar, som måste förnyas, och

ett slags in-teckningar, som icke behöfde förnyas och som vore ställda på en viss person. Det skulle blifva till ofantligt stor fördel för fonder, kassor och dylikt, om man hade sådana in-teckningar, som fortfore att gälla utan förnyelse. Ån-teckningen i fastighetsboken om hvem som vore egare till in-teckningen kunde stå ända till dess att in-teckningen öfverläts å annan person. Det blefve då ofantligt mycket lättare att få en in-teckning bibehållen till sitt värde, om den brann eller på annat sätt kom bort, än hvad nu är förhållandet.

*Angående
upphörande
af in-teck-
ningsför-
nyelse.
(Forts.)*

Opphörligen har man exempel på att in-teckningslagen anses vara dålig, och ofta hafva ändringar af densamma påyrkats. Jag kan åberopa en ekonomisk komité, som tillsattes år 1887. Den säger i sitt betänkande, efter att hafva påvisat ett tiotal fall, der det för utvecklingen af vårt ekonomiska lif vore i hög grad önskligt, att in-teckningslagen erhöile nya, mer tillfredsställande bestämmelser, »att komitén anser därför äfven synnerligen önskvärdt, att Kongl. Maj:t täcktes taga frågan om lämpligt reformerande af in-teckningsväsendet i dess helhet under nådigt öfvervägande». Jag tror också, att det är många skäl, som tala för att något sådant bör ske. Den omständigheten, att yrkandet derpå kommer igen gång på gång, visar, att allmänheten alls icke är tillfredsstäld med det system, som nu är rådande. Jag tror, att man kan åstadkomma ett system, som är bättre än det nuvarande, men då måste omfattande ändringar göras i den nu gällande lagen. Svårare än in-teckningsförnyelsen anses det förhållandet vara, att en in-teckning dödas till följd af exekutiv försäljning, utan att innehafvaren har reda derpå.

Jag skall icke göra något särskildt yrkande, ty jag anser, att om det af herr Dahn gjorda förslaget om revision af in-teckningslagen skall kunna få någon framgång, måste en sådan revision, som jag föreslagit, gå igenom. Jag ber därför att få förena mig med herr Dahn i hans yrkande.

Herr Olsson i Stockholm: Jag var tyvärr icke i tillfälle att höra hela det yttrande, som nyss afgafs af en ärad ledamot af lag-utskottet. Men jag kan ej underlåta att söka bemöta några af de skäl han anförde i den del af yttrandet jag afhöorde.

Så vidt jag fattade honom rätt, menade han, att det ej finnes någon risk under nuvarande bestämmelser, att man skulle kunna förlora sitt kapital, om man glömde att förnya en in-teckning. Men jag känner exempel på att detta verkligen egt rum, att en person t. ex., som af en händelse glömt förnya sina in-teckningar, blifvit af med hela kapitalet — ett ganska stort kapital för öfrigt. En sådan glömska kan ju inträffa t. ex. derigenom, att en person missförstår en postponering och tror, att den har samma betydelse som en in-teckningsförnyelse. Jag har sett ett exempel på att sådant inträffat. Den person, som hade egt fastigheten i fråga, ville icke vara med om in-teckningens förnyelse, utan bestred den; och då han hade salt fastigheten och icke hade några andra tillgångar, blef in-teckningshafvaren af med sitt kapital.

Vidare upprepade den ärade talaren hvad utskottet yttrat i fråga om placeringen af utländskt kapital i svenska in-teckningar, nemligen

*Angående
upphörande
af in-teck-
ningsför-
nyelse.*

(Forts.)

att den farhåga utländingar skulle hysa vore hufvudsakligen med hänsyn till fastigheternas exekutiva försäljning. Något egentligt skäl för detta påstående är dock icke anfördt. Jag tror för min del icke, att denna farhåga spelar särdeles stor roll, och det därför, att utländska kapitalister naturligtvis komma att placera sina kapital i första eller bäst liggande in-teckningar, och vid eventuel exekutiv försäljning komme ju då i de allra flesta fall in-teckningarna att blifva betäckta. Jag tror icke, att de skulle behöfva vara tillstädes för att bevaka sin rätt; snarare blefve det väl köparen, som behöfde af in-teckningshafvaren söka få medgifvande att låta in-teckningarna kvarstå i fastigheteten. Nämnda farhåga med hänsyn till fastigheternas exekutiva försäljning torde alltså kunna lemnas ur räkningen.

Vidare yttrade den ärade talaren, att hänsynen till stämpeln härvidlag skulle spela en vigtig roll. Jag tror icke, att detta kan förevisas motionären eller i allmänhet dem, som förfäktat in-teckningsförnyelsens upphäfvande; ty vi anse frågan om stämpelskatten för förnyelserna såsom jemförelsevis obetydlig. Men det finnes andra svårigheter och risker, som äro förenade med nuvarande bestämmelser om in-teckningsförnyelse. Jag vill särskildt framhålla en synpunkt. För hvarje gång jag vill förnya in-teckningar och för sådant ändamål inlemnar handlingarna till domhafvanden får jag — åtminstone har så varit händelsen i de fall jag känner till — icke något qvitto på att jag inlemnar dem. Man lemnar i allmänhet ej in dem vid sittande rätt, utan på förhand hos domhafvanden personligen. Då ligger in-teckningen der under mellantiden, tills tinget hålles och in-teckningen skall förnyas. Under denna tid kan t. ex. en eldsvåda öfvergå arkivet, eller kan in-teckningen på annat sätt förkomma — och då står man der. Detta är naturligtvis en ganska afsevärd risk, som man löper just derigenom att man är skyldig att så ofta lemna in in-teckningar till förnyelse.

För öfrigt tror jag icke, att den åberopade hänsynen till frågan om dödningen är så särdeles mycket att fästa sig vid. Ty det är dock högst sällan som en in-teckning rent af kommer bort från den, som innehar den. Den synpunkten tror jag sålunda icke är af så stor betydelse, att man blott därför bör underlåta att vidtaga denna reform. Om man verkligen vill, kan man nog finna ett betryggande sätt att få in-teckningar, som äro bortkomna, dödade.

Af dessa skäl, och särskildt med hänsyn till att det vore högst önskvärdt, att utländska kapital skulle kunna upplånas mot första in-teckning i fastigheter i Sverige, har jag instämt i syftet med herr Dahns motion, till hvilken jag ock nu, herr talman, ber att få yrka bifall.

Herr Trolle: Jag skall ej i denna sena timma tillåta mig att ingå på den juridiska sidan af saken. Den är, så vidt jag kan finna, tillräckligt debatterad i denna kammare, och jag intager dessutom samma ståndpunkt, som nyss af en ärad talare på stockholmsbänken blifvit förfäktad.

Jag kan emellertid icke underlåta att göra en reflektion med anledning af hvad utskottets utlåtande innehåller. På sid. 8 säger utskottet, att det »anser, att en lagändring i syfte att upphäfva stad-

gandet om inteckningsförnyelse kan teoretiskt försvaras och är praktiskt genomförbar samt otvifvelaktigt vore egnad att undanrödja vissa med inteckningsväsendet för närvarande förbundna olägenheter». Efter dessa premisser kommer dock utskottet till det slut, att det afstyrker det ifrågakvarande skrivelseförslaget, som endast innehåller en begäran om utredning angående här åsyftade förhållanden.

Jag förstår mycket väl, att, om motionärerna framlagt ett detaljeradt förslag till ändring i de nuvarande förhållandena, utskottet då skulle hafva sagt, att, som de föreslagna ändringsbestämmelserna icke kunde undanrödja de af utskottet nu påpekade olägenheterna, utskottet på sådan grund afstyrkte förslaget. Men jag måste erkänna, att jag — måhända af bristande erfarenhet — icke förstår, att utskottet, trots de af mig angifna premisserna, kan komma till det slut, att det afstyrker en begärd utredning. Utskottet erkänner faktiskt de brister, som finnas i de nuvarande förhållandena, men därför att det enligt utskottets förmenande skulle uppstå stora olägenheter af en ändring, så afstyrker utskottet en blott begäran om utredning. Jag kan ej förstå det följdriktiga häri. Men äfven om utskottets resonnement kan anses logiskt, så synes utskottet i hvarje fall utgå ifrån att det icke finnes någon möjlighet för någon att kunna framlägga förslag till bestämmelser, som vore acceptabla.

Jag har naturligtvis den största veneration för Riksdagens lagutskott, men jag tror dock, att Kongl. Maj:t har bättre resurser för och framför allt bättre tid och tillfälle att åstadkomma förslag till nya lagar. Utskottet arbetar endast under en ganska kort tid och har antagligen icke kunnat på detta ärende nedlägga så särdeles mycket arbete. Jag tror, som sagdt, att med de resurser, som Kongl. Maj:t har till sitt förfogande, och i betraktande af den rundliga tid, som Kongl. Maj:t i allmänhet använder för utarbetande af lagförslag, utsigt förefinnes för att man från Kongl. Maj:t skulle kunna få ett förslag, som kunde accepteras. Och det är just på detta skäl som jag, herr talman, anhåller få instämma med reservanterna.

Herr Eklundh i Lund: Det skulle visserligen vara ganska frestande att framdraga några exempel på de stora faror, hvilka mången gång kunna vara förenade med tillämpningen af vår nuvarande inteckningslag, särskildt i fråga om bestämmelserna angående inteckningsförnyelse, och på hvilka jag sett många exempel under den tid jag, innan jag tillträdde det embete, som nu är mig anförtrordt, tjänstgjorde hos skånska hypoteksföreningen, der inteckningar till belopp af bortåt sjuttio millioner kronor äro belånade. Då tiden är långt framskriden och goda skäl för bifall till herr Dahns motion redan andragits, vill jag emellertid inskränka mig till att säga, att det skulle se besynnerligt ut, om denna kammare, som i fjor nästan enhälligt biföll ett skrivelseförslag i det syfte motionären hemställt, nu skulle frångå denna ståndpunkt och bifalla utskottets förslag. Jag kan förstå, att lagutskottet, som nu har en annan sammansättning än nästlidet år, afstyrkt den motion, som lagutskottet i fjor tillstyrkte. Men det skulle, som sagdt är, vara besynnerligt, om Andra Kam-

*Angående
upphörande
af inteck-
ningsför-
nyelse.
(Forts.)*

*Angående
upphörande
af in-teck-
ningsför-
nyelse.
(Forts.)*

maren frånginge den uppfattning den så nyligen som förledet är uttalat i detta ärende.

Jag skall för öfrigt icke inlåta mig på sakfrågan, utan nu endast, herr talman, yrka bifall till herr Dahns motion.

Herr Kempe: Herr talman, mina herrar! Jag vill blott uttala min förvåning öfver att hvarje gång det är fråga om att bringa vår lagstiftning i nivå med de stora kulturländernas, man framhåller alla möjliga de obotfärdigas förhinder, som ställa sig i vägen, och hvilka väl egentligen hänföra sig till sportler, provisioner och dylikt. När nu två afsevärda fördelar skulle vinnas genom upphäfvande af bestämmelserna om in-teckningsförnyelse, den ena att eganderätten säkerställdes och den andra att man möjliggjorde införande af utländskt kapital i vårt land, så kan jag ej finna annat, än att den modesta motion, som herr Dahn framlagt om att Riksdagen skulle ingå till Kongl. Maj:t med anhållan, att Kongl. Maj:t täcktes taga under ompröfning, huruvida gällande bestämmelser om in-teckningsförnyelse kunde upphävas och i så fall vidtaga åtgärder för lagändring i sådant syfte, är förtjent af bifall. Och jag skall därför instämma med dem, som yrkat bifall till reservationen.

Herr Persson i Tällberg: Om jag icke hade någon erfarenhet om den lagstiftning vi nu hafva rörande in-teckningsförhållandena, skulle jag kanske mycket väl kunna instämma med den siste talaren deri, att vi borde taga exempel från utlandet. Men då jag tror mig ega icke så liten erfarenhet om vår lagstiftning och jag funnit den på detta område tillfredsställande, så kan jag ej finna det vara skäligt att göra ändring deri endast därför, att det finnes ett eller annat kulturland, som har en annan lagstiftning i detta hänseende.

För min del är jag öfvertygad om att för den ort jag representerar genomförandet af den föreslagna ändringen skulle medföra afsevärda kostnader. Det förekommer der ganska ofta, att fastighetsägare taga lån på kort tid emot in-teckningar. Upphäfves stadgandet om förnyelse, skulle man sålunda nödgas döda sådana in-teckningar, för så vidt man ville hafva sin egendom gravationsfri.

Man har insinuerat, att det här gälde en sportelfråga, och att domhafvandena stälde sig afvisande, därför att borttagandet af in-teckningsförnyelse skulle minska deras inkomster. Jag tror, att för min ort skulle i så fall inkomsterna för domhafvanden icke minskas, utan snarare ökas.

Nu har man granskat in-teckningslagen, särskildt tyckes detta hafva varit fallet med herr Lundell, och dervid ej funnit annat fel än stadgandet, att man skulle vara skyldig förnya in-teckning inom tio år, hvilket jag nu för min del som sagdt tycker vara en förtjenst hos lagen. Men så vill man, att Riksdagen skall skrifva till Kongl. Maj:t och begära en utredning, om ej der finnas andra fel. Jag tycker verkligen, att detta går för långt.

Beträffande hvad herr John Olsson yttrade derom, att man icke kunde få qvitto af domhafvandena om att man inlemuat in-teckningshandlingar, så vill jag fråga honom, om han träffat en enda dom-

hafvande, som vägrat lemna qvitto på mottagandet af sådana handlingar. För min del har jag ej träffat någon sådan, utan då jag inlemnar lagfarts- eller inteckningshandlingar, har jag själf upprättat en förteckning öfver desamma. Domhafvanden jemför handlingarne med förteckningen, och om han finner den riktig, skrifver han på ett bevis om att han mottagit handlingarne. Derpå lägges stämpel femtio öre, och så får jag betala expeditionslösen femtio öre, summa en krona för stad och för landet samma stämpel och expeditionslösen 25 öre, således summa 75 öre. Och hvad beträffar den kostnad, som är förenad med inteckningsförnyelse hvart 10:de år, så är denna icke så afsevärd. Ty man behöfver ej vidare stämpelbelägga skuldsedeln, utan det är endast expeditionslösen och stämpel till protokollet, tillsammans 4 kronor 50 öre eller 45 öre för hvarje år. Den kostnaden är utan betydelse i jemförelse med risken, att egendomen för all framtid blir graverad. Ty säga hvad man vill, skulle det möta ofantliga svårigheter att få inteckningen dödad, om den skulle förkomma eller om — hvilket ingalunda är otänkbart — den på grund af oförstånd och okunnighet i lagar och författningar vid skuldens qvitterande helt enkelt refves sönder eller brändes upp. Ett bifall till motionärens förslag skulle enligt mitt förmenande snarare skada än stärka fastighetskrediten.

Med understrykande af alla de skäl, som i lagutskottets utlåtande finnas anförda, och med stöd af det som jag nu här i korthet anført, ber jag, herr talman, att få yrka afslag å motionen och bifall till utskottets hemställan.

Herr *Wallmark* instämde i detta anförande.

Herr *Olsson* i Stockholm: Jag blef verkligen något förvånad, då jag hörde min ärade vän på dalabänken förfäktat bibehållandet af denna stämpelbeskattning, då han ju helt nyligen varit så itrig i att förfäktat afskaffandet af en annan dylik beskattning, nemligen stämpel för vissa smärre lagfarter.

Jag blef dock egentligen uppkallad deraf, att han bestred riktigheten af mitt påstående, att man icke af domhafvanden erhåller något qvitto vid inteckningshandlingarnas aflemnande. Det var dock blott för några veckor sedan, som jag vid inlemnande af inteckningar till förnyelse begärde att få qvitto derpå, men erhöll det svaret: »Vi lemna icke något qvitto». Det var visserligen en tillförordnad domhafvande. Möjligt är ju, att, om jag kraftigt påyrkat det, jag kunnat få bevis på att inteckningshandlingarna voro inlemnade. Något diariebevis lär jag väl ej ha kunnat få, ty inteckningar lemnas icke in till något diarium; utan det hade väl endast kunnat komma i fråga någon form af qvitto. Men, som sagdt, jag blef vägrad äfven detta.

Ytterligare en sak ber jag att gent emot herr *Daniel Persson* få framhålla: om man nu ock fått qvitto af domhafvanden, men sedan genom någon olyckshändelse, t. ex. eldsvåda, inteckningen förkommer, tror då den ärade talaren, att domhafvanden är ansvarig deraf? Jag tviflar derpå! Alledes nyss meddelade mig en af kammarrens ledamöter, att för några år sedan i den stad han representerar veder-

*Angående
upphörande
af in-teck-
ningsför-
nyelse.*
(Forts.)

börande tjänsteman i domstolen blef bestulen på en hel del in-teckningar, som inlemnats till förnyelse. Der kunde visst icke någon talan emot domaren göras gällande af vederbörande med anspråk på att utfä beloppet, utan saken fick hvila under 10 år, till dess in-teckningarna förfallit. Jag tror sålunda verkligen, att allmänheten har det illa stäldt, i händelse hos domhafvanden inlemnade in-teckningshandlingar förkomma. Det är en ganska stor risk vid det nuvarande förfarandet just därför, att man *så ofta* måste utsätta sig för att handlingarna kunna komma bort, då de i och för in-tecknings förnyande aflemnas.

Jag vidhåller mitt yrkande.

Herr Persson i Tällberg: Jag vill blott svara herr Olsson det, att jag kan icke begripa, att en in-teckning skulle hafva mera verkande kraft, äfven om vi skulle fatta beslut om att den icke skulle förnyas, om den skulle råka ut för vådeld och brinna upp.

Herr Olsson i Stockholm: Det är blott den omständigheten, att denna risk under nuvarande förhållanden *så ofta* inträffar, som herr Daniel Persson icke synes vilja observera.

Sedan öfverläggningen härmed förklarats afslutad, framstälde herr vice talmannen, enligt de gjorda yrkandena, propositioner dels på bifall till utskottets hemställan och dels på afslag derå och bifall i stället till den af herr Dahn i ämnet väckta motionen; och förklarade herr vice talmannen sig anse svaren hafva utfallit med öfvervägande ja för sistnämnda proposition. Som votering likväl begärdes, skedde nu uppsättning, justering och anslag af följande omröstningsproposition:

Den, som, beträffande lagutskottets hemställan i första punkten af förevarande utlåtande n:o 28, bifaller den af herr Dahn i ämnet väckta motion, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har kammaren bifallit lagutskottets nämnda hemställan.

Voteringen utvisade 77 ja mot 80 nej; och hade alltså utskottets hemställan af kammaren bifallits.

Punkten 2.

Bifölls.

§ 13.

Justerades protokollsutdrag.

§ 14.

Ledighet från riksdagsgöromålen beviljades:

herr *S. M. Petersson* i Snällebo under 14 dagar från och med den 28 dennes, och herr *O. A. Brodin* under 6 dagar från och med den 26 dennes.

§ 15.

Till bordläggning anmäldes följande inkomna ärenden:

statsutskottets utlåtanden:

n:o 41, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående beredande af lånemedel till fortsatt utveckling af statens telefonväsende; och

n:o 42, i anledning af Kongl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställningar om anslag för sjökommunikationer;

bevillningsutskottets betänkanden:

n:o 27, i anledning af väckta motioner rörande hvitbetssocker-tillverkningsafgiften och tullen å socker; och

n:o 28, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition med förslag till förordning angående vissa bestämmelser rörande sjöfarten och gränstrafiken mellan Sverige och Norge;

lagutskottets memorial,

n:o 29, med föranledande af kamrarnes skiljaktiga beslut, beträffande lagutskottets utlåtande n:o 15, i anledning af väckta motioner om mera betryggande föreskrifter rörande förvaltningen af omyndiges egendom;

Andra Kammarens fjerde tillfälliga utskotts utlåtande,

n:o 9, i anledning af väckt motion om skrifvelse till Kongl. Maj:t angående upphörande af stadgad straffpåföljd för viss förseelse vid försäljning af almanackor; samt

Andra Kammarens andra tillfälliga utskotts utlåtanden:

n:o 10, med anledning af väckt motion om skrifvelse till Kongl. Maj:t i fråga om förändradt och förbättradt pensioneringssätt af sjöfolk; och

n:o 11, angående väckt motion om nedsättning i jernvägsfrakten för brännorf m. m.

Härefter åtskildes kammarens ledamöter kl. 11,37 e. m.

In fidem

E. Nathorst Böös.

Rättelse

i Andra Kammarens Protokoll N:o 21,

Sid. 28, rad 12 uppfifrån står: Kongl. Maj:t läs: Kongl. Maj:t,
 » 16 » » erkänner » erkänna,
